

هشدار امام!

(... دعواهای ما دعوایی نیست که برای خدا باشد)

... همه ما از گوشمان بیرون کنیم که دعوی ما

برای خدا است ما برای مصالح اسلامی دعوا

می کنیم... دعوی من و شما و همه کسانی که

دعوا می کنند همه برای خودشان است...))

امام خمینی (ره) - صحیفه امام، جلد ۱۴ صفحه ۴۷۹

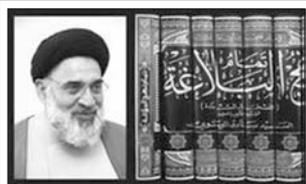

سپاسی. انجمنی. فرهنگی

سال سی و دوم / شماره ۱۱
شماره مسلسل ۱۴۱۰
نیمه اول شهریور ماه ۱۳۹۰
۲۰۰ تومان

آینده روابط
مصر و اسرائیل از نگاه
فهمی هویدی
اندیشمند مصری

امام علی (ع)

و «نهج البلاغه»

و «تمام نهج البلاغه»

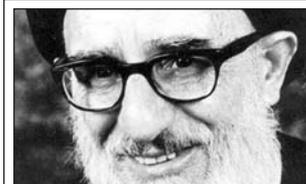
برگزاری هم اندیشی «قدس در اندیشه امام موسی صدر»

انتقاد آیت الله

شیخ عیسی قاسم

از معیار دوگانه اعراب

نشر مجموعه آثار آیت الله طالقانی

در نکوداشت یکصد سالگی

شناخت نامه ابوذر

نظر مراجع تقلید درباره کپی رایت

پس شبهاست موجود در میان مردم و مسئولین اجرایی، قضایی و امنیتی در خصوص مشروع یا قانونی بودن استفاده از کپی محصولات مجاز یا محصولات بدون مجوز، ستاد مبارزه با محصولات غیرمجاز سمعی و بصری طی سنوات گذشته و روزهای اخیر از محضر آیات عظام و مراجع تقلید در خصوص استفاده غیرمجاز از محصولات فرهنگی و کپی فیلمها، سوال نموده که پاسخ استفتائات مراجع بدین شرح است:

آیت الله خامنه ای: به طور کلی حکم اینگونه امور تابع قوانین و مقررات نظام جمهوری اسلامی است و باید طبق آن عمل شود و تخلف آن جایز نیست.

آیت الله سیستانی: چاپ و نشر آنها اگر برخلاف قانون باشد، اشکال دارد.

آیت الله شبیری زنجانی: این عمل حرام است. تکثیر بدون اجازه تولیدکننده موجب برهم زدن نظم عمومی و هرج و مرج می شود.

آیت الله مکارم شیرازی: این کار جز با رضایت تولیدکنندگان اصلی آن جایز نیست.

آیت الله موسوی اردبیلی: هرگونه تصرف و استفاده از این گونه تولیدها باید با اجازه صاحب و مالک و ذی حق آنها باشد و استفاده کننده بدون اذن، ضامن حقوق از دست رفته صاحب و ذی حق مربوط می باشد.

آیت الله صافی گلپایگانی: کپی رایت و امثال آن وجه شرعی ندارد و در صورتی که در ضمن معامله سی دی شرط شود که از آن نسخه برداری نشود باید مطابق شرط عمل شود و تخلف از آن تکلیفاً جایز نیست.

تهران امروز نوشت: این روزها از گوشه و کنار خیابانها که گذرمی کنیم، بساط سی دی فروش هایی را می بینیم که گاهی در میان محصولات شان فیلم های روز سینمای ایران هم دیده می شوند. قاچاق محصولات فرهنگی مدت هاست که گریبانگیر سینمای ایران شده و گاهی صدمات جبران ناپذیری به سرمایه تهیه کننده ها وارد می کند که در مقیاس بالاتر به ضرر سینمای ایران تمام می شود.

در طول این سالها که تهاجم فرهنگی همواره یکی از دغدغه های مسئولان بوده، دولت جمهوری اسلامی تلاش های متعددی را برای مبارزه و خنثی سازی این هجوم انجام داده است از جمله ساخت فیلم های قابل قبول و مجاز تا مردم علاقه مند به تماشای فیلم، بتوانند محصولات مناسب با فرهنگ و شئون و شرع و عرف خودمان را تماشا کنند اما عده ای سودجو و احيانا آلت دست بیگانگان اقدام به کپی غیرمجاز این فیلمها که صدها میلیون تومان برای سازنده آن هزینه در برداشته، کرده و آن را به طور غیرمجاز وارد بازار می کنند و صاحبان فیلم را متضرر کرده و در نتیجه به آن هجوم وحشتناک کمک می کنند. البته خریداران این آثار هم نباید خودشان را بی تقصیر بدانند. اما نکته مهم اینجاست به جز مشکل اخلاقی و فرهنگی، این کپی های غیرمجاز از لحاظ شرعی هم مورد تایید نیستند.

پیرو پاسخ دفتر استفتائات مراجع عظام تقلید در مورد تهیه و تکثیر غیرمجاز محصولات سمعی و بصری، دبیر کل ستاد مبارزه با محصولات غیرمجاز خواستار برخورد و معرفی افراد خاطی توسط تمامی مدیران کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ها شد. در

انتشار نسخه موبایل کتاب امام علی (ع) صدای عدالت انسانی

توسط مرکز بررسی های اسلامی

حجیم تر و در ۵ جلد در بیش از ۲ هزار صفحه منتشر کند که به زبان های گوناگون از جمله فارسی ترجمه شده است.

ترجمه متن کامل این کتاب توسط حجت الاسلام والمسلمین سیدهادی خسروشاهی انجام شد و تاکنون ۱۴ بار تجدید چاپ شده است.

این کتاب به بررسی شخصیت جهانی و عظمت افکار انسانی و چگونگی دیدگاه های امام علی (ع) درباره عدالت اجتماعی و اقتصادی و روش آزادی در حکومت و رفتار با مردم اختصاص دارد. البته در عصر ما نویسندگان مسیحی شرقی یا مستشرقان غربی بسیاری درباره زندگی و افکار امام علی (ع) به بحث و تحقیق پرداختند، اما اگر بخواهیم منصفانه قضاوت کنیم و

درباره کتاب جورج جرداق سخن بگوئیم، باید صادقانه بپذیریم که در این زمینه، هیچ یک از نویسندگان مسیحی شرقی یا مستشرقان غرب نتوانستند به پای جورج جرداق برسند. نکته ای که بلندای فکر و تواضع کم نظیر جورج جرداق را نشان می دهد این است که وی با وجود همه کوششی که در تهیه و تالیف کتاب و در مراجعه به مدارک و مأخذ اصیل اسلامی کرده، در یکی از نامه های خود می نویسد که هرگز نتوانسته است بر وظیفه خود در قبال عظمت علی ابن ابیطالب (ع) و معرفی آن حضرت به جهانیان، آن طور که باید عمل کند.

نسخه موبایل مجموعه ۵ جلدی امام علی (ع) صدای عدالت انسانی توسط مرکز بررسی های اسلامی قم تهیه و در سایت این مرکز منتشر شد.

از جمله امکانات این نرم افزار می توان به نمایش فهرست کتاب با قابلیت نمایش مسیر جاری، یادداشت برداری از متن انتخابی، ارسال خودکار نرم افزار از طریق بلوتوث، جستجوی دقیق و پیشرفته در فهرست و متون، امکان انتخاب متن و ارسال آن از طریق پیام کوتاه، اشاره کرد، همچنین این نرم افزار از طیف وسیعی از گوشی های تلفن همراه پشتیبانی کرده و با صفحات لمسی نیز سازگار می باشد.

برای دانلود این دوره ارزشمند ۵ جلدی می توانید به سایت www.iscq.ir مراجعه نمایید.

***

و امام معرفی کتاب امام علی (ع)، صدای عدالت انسانی، این کتاب را نیم قرن پیش، پژوهشگر مسیحی لبنانی به نام جورج سجعان جرداق، تالیف و در بیروت منتشر کرد. نشر این کتاب با استقبال عجیبی در سراسر جهان اسلام روبه رو شد و شخصیت های برجسته ای از علمای اسلام (از جمله آیت الله سید محمد حسین بروجرودی، علامه محمدتقی جعفری و...) با ارسال پیام و نامه، جرداق را مورد حمایت، تشویق و تایید قرار دادند.

همین استقبال و توجه باعث شد جرداق فصول مختصر کتاب خود را بسط دهد و کتاب را به شکل

امام علی (ع) و «نهج البلاغه» و «تمام نهج البلاغه»

اشاره:

بخش نخست مقاله امام علی (ع) و نهج البلاغه و تمام نهج البلاغه در شماره قبل از دید خوانندگان گذشت، در آن بخش به اعترافات صریح برخی از خلفاء، همسران پیامبر اکرم و برخی از صحابه برجسته رسول خدا (ص) و حتی برخی از دشمنان آن حضرت در خصوص جایگاه والای امیر مؤمنان حضرت علی علیه السلام اشاره شد.

اینک خوانندگان محترم را به خواندن بخش دوم و پایانی این مقاله دعوت می‌کنیم که در این قسمت به مراحل مختلف گردآوری کلام امیرالمؤمنین (ع) در مجموعه «تمام نهج البلاغه» توسط مؤلف آن اشاره شده است.

***

آنچه امیرمؤمنان علی علیه‌السلام در خطبه‌ها و کلمات قصار و حکمت آموز بیان فرمودند، توسط راویان و مورخین بسیاری به ثبت رسیده، چه به طور مستقیم و یا پس از پایان خطبه‌ها و یا در مراحل مختلف. همواره حلاوت این کلمات در گوش شنونده گان طنین‌انداز است و علیرغم تلاش‌های فراوان دشمنان اهل بیت علیهم‌السلام در پنهان کردن این کلمات گهربار همواره عقل و روح و اندیشه نسل‌های مختلف بخاطر درک معانی عمیق سخنان این مرد بزرگ لذت می‌برد.

کتابهای متعددی تحت عنوان «خطب علی علیه‌السلام» در دوره‌های نخست نگاشته شده است، افزون بر این بخش‌هایی از خطبه‌ها و کلمات قصار ایشان در منابع معتبر مذاهب مختلف قرار گرفته که هر کدام به فراخور سیاق و موضوعی که مؤلفان این کتابها در قرنهای نخست هجری به آن نیاز داشتند از آن استفاده نموده‌اند. گفته می‌شود علمای پیشین قرن‌ها از تعداد ۴۰۰ خطبه متعلق به امیرمؤمنان (ع) استفاده می‌کردند و این به استثنای کلمات قصار و ادعیه منتسب به ایشان است.

همچنین خطیبان جمعه در دوران فاطمی‌ها به مدت ۲۰ سال در شمال آفریقا از خطبه‌های امیرمؤمنان علیه‌السلام در خطبه‌های جمعه خود استفاده می‌نمودند.

متأسفانه کینه حسودان تا آنجا پیش رفت که باعث شد این حسودان کینه توز دست به سوزاندن کتابخانه‌ها بزنند و کتابخانه‌هایی را با داشتن صدها کتاب ارزشمند و گرانبها به آتش بکشند، که در این میان اکثر منابعی که در آن خطبه‌ها و کلام امیرمؤمنان تدوین شده بود، نابود گردید. آخرین چیزی که من به چشم خود در کتابخانه‌های الظاهره در شهر دمشق دیدم جلد کتابی تحت عنوان «خطب علی» متعلق به واقعی بود که کاغذ و محتوای آن به سرت رفت و در قفسه‌های این کتابخانه تنها جلد آن کتاب باقی مانده بود.

کینه‌توزان با همه تلاش خود برای پنهان کردن فضایل امیرمؤمنان علیه‌السلام نتوانستند کتاب نهج‌البلاغه شریف رضی رضوان‌الله تعالی علیه - که امروز در میان ماست و به این صورتی که می‌بینیم درآمده است - را پنهان کنند. این کتاب در سال ۴۰۰ هجری از کتابی به نام «خصائص امیرالمؤمنین» منشعب شد. کتابی که مرحوم شریف رضی رضوان‌الله تعالی علیه برای تدوین ویژگی‌های ائمه دوازده‌گانه دست به تالیف آن زد ولی موفق به رسیدن به هدف اصلی خود نشد. این کتاب تنها به قسمت اول آن یعنی ویژگی‌های امیرمؤمنان علی علیه‌السلام (امام اول) اختصاص یافت و به علت مشغله زیاد شریف رضی به پایان نرسید. به دنبال آن برخی از نزدیکان مؤلف از او خواستند تا این کتاب «خصائص» بطور مختصر

درآید و به سفارش آنان چنین شد که «نهج البلاغه» دربرگیرنده گزیده‌هایی از خطبه‌ها، کلمات قصار، نامه‌ها، حکمت‌ها و مثل‌های امیرمؤمنان (ع) می‌باشد که لابلای کتاب «خصائص امیرالمؤمنین» ذکر شده است.

سیدرضی در مقدمه «نهج البلاغه» می‌نویسد: من در سال‌های آغازین عمر و در جوانی، تالیف کتاب «خصائص الائمه» را آغاز نمودم. این کتاب شامل بر محاسن اخبار و جواهر کلام دوازده امام بود که تنها موفق به پرداختن به ویژگی‌های امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام شدم و به دلیل گرفتاری‌ها، روزمره‌گی و نبود وقت کافی موفق به پایان رساندن این مجموعه نشدم.

سید رضی ادامه می‌دهد: فصل‌ها و باب‌های متعددی را در این کتاب قرار دادم که در آخر آن فصلی دربرگیرنده بهترین نقل‌ها درباره ایشان (ع) در زمینه کلمات قصار، موعظه‌ها، حکمت‌ها، امثال و آداب منهای خطبه‌های طولانی و نامه‌های مفصل بود که مورد پسند برخی از دوستان قرار گرفت.

از من خواسته شد کتابی را تالیف نمایم که دربرگیرنده سخنان برگزیده مولایمان حضرت امیرمؤمنان علی علیه‌السلام در شاخه‌های متعدد و ابعاد مختلف اعم از بلاغت، فصاحت، خطبه‌ها، موعظه‌ها و... باشد، کتابی که تاکنون به این صورت گردآوری نشده باشد.

پاسخ مثبت به آنها دادم که در این کار اجر اخروی بسیار وجود دارد و من نسبت به آن آگاهم. از این رو تلاش نمودم از این راه اشاره‌ای به منزلت و جایگاه عظیم الشان امیرالمؤمنین علیه‌السلام، محسنات و فضائل منحصر به فرد ایشان نمایم. چرا که ایشان تنها فردی بودند که به قله همه آنچه ذکر شد رسید و هیچ یک از پیشینیان به چنین مقام و جایگاهی دست نیافت، مگر اندک کسانی که با بقیه تفاوت داشته و دارند و مقدار کمی از صفات و سجایای ایشان دارا هستند و چنین افرادی نیز به ندرت یافت می‌شود. اما کلام ایشان به سان دریایی است که کسی قادر به رویارویی با آن نیست و چنان عظیم و کلان است که همسنگ آن یافت نمی‌شود. این بود کلام سید شریف رضی رضوان‌الله تعالی علیه.

علیرغم اینکه در «نهج البلاغه» کمتر به ذکر منبع و سند اشاره شده مگر به ندرت و علیرغم اینکه خود سید رضی تأکید داشتند که موفق به اتمام کتاب «نهج البلاغه» به صورت کامل نشده‌اند، بلکه کتاب را تقسیم به باب‌هایی نمودند که هر باب مقدمه‌ای برای پرداختن به موضوعی که در آن زمان و یا در آینده به آن پردازند. اما علیرغم تلاش‌های مستمر دشمنان نادان، حسودان و کینه‌توزان از زمان تالیف «نهج البلاغه» تاکنون برای تشکیک در خصوص انتساب برخی از کلام و یا همه کلام آورده شده در این کتاب به امیرالمؤمنین علیه‌السلام، با این حال کلام و کلمات انتخاب شده و آورده شده در «نهج البلاغه» - با همه محدودیت‌ها - موجب شگفتی عقل‌اندیشمندان و دانشمندان جهان شده است. همچنین کسانی که در جستجوی حقیقت و معرفت بودند بخوبی توانستند از این کتاب در زمینه‌های مختلف علمی استفاده نمایند، و کسانی نیز که در گذشته و حال به دنبال آشنایی با جهان بالا و جهان پائین بوده و هستند، از آغاز خلقت آدم تا روز قیامت، می‌توانند گمشده خود را در این کتاب بیابند. مگر غیر از این است که در وصف کلام مولا (ع) و «نهج البلاغه» گفته‌اند کلامی بالاتر از کلام مخلوق و پائین‌تر از کلام خالق است.

خداوند به بنده توفیق داد تا ظرف ۲۳ سال

تلاش مجدانه و پی در پی بتوانم تقریباً به تمام خطبه‌ها، کلام و نامه‌هایی که گزیده و یا برخی از آن در «نهج البلاغه» آمده است، دسترسی پیدا کنم. برای دستیابی به آنچه اکنون به دست آورده‌ام، میان حجم انبوهی از منابع مختلف در کتابخانه‌های متعددی در بسیاری از کشورهای جهان

جستجو کردم. تا آنجا که امکانش بود برای دستیابی به بخشی از کلمات و یا نامه‌های امیرالمؤمنین (ع) به کشورهای مختلف سفر کردم و سختی‌های زیادی را برای رسیدن به سندی که جمله و یا بخشی از مطلبی که انتساب آن به امیرالمؤمنین (ع) را اثبات می‌کند، متحمل شدم. می‌توانم ادعا کنم که در مدت تحقیق طولانی خود تاکنون، بیش از ۸۰ هزار جلد کتاب را مطالعه نمودم و تا امروز بیش از ۱۲۰۰ مطلب از میان منابع موثق و قابل اعتماد نزد مذاهب اسلامی استخراج نمودم.

لذا در مجموعه «تمام نهج البلاغه» که در آن سعی نمودم تلاش‌های عظیم سید رضی رضوان‌الله تعالی علیه محفوظ بماند، با ذکر منابع و مستندات مفصل آنچه که مؤلف ذکر آن را در آن موقع لازم ندیده بود، سعی کردم به این مجموعه بیفزایم تا همه شک‌ها و شبهه‌ها برطرف شود. در طول مدت این کار شاق و طاقت‌فرسا وارد سه مرحله شدم. مرحله اول که نسخه اول آن شامل ۲۹ منبع بود، و در حاشیه هر صفحه از این نسخه شروحات مختصری که دربرگیرنده توضیحات چهار تن از بزرگ‌ترین شارحان «نهج البلاغه» در عصور مختلف است، قرار دادم. این شارحان بزرگ عبارتند از: الوبری، بیهقی، شیخ عبده و صبحی الصالح.

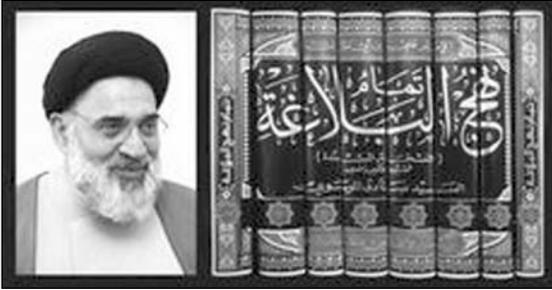
در این کتاب سعی کردم از کتاب‌های مفصلی مانند شرح ابن ابی الحدید معتزلی استفاده نکنم چرا که هدف من این بود که خواننده را خسته نکنم و خواسته‌های آنان را با شرح‌های کوتاه و در عین حال مفید برآورده سازم.

در این زمینه تعمد داشتیم فصل‌ها را برحسب زمان و تاریخ و موضوعات از یکدیگر جدا کنیم. از اینرو خطبه‌ها، کلمات، وصیت‌های شفاهی، ادعیه، نامه‌ها، عهدنامه‌ها، پیمان‌ها و وصیت‌های مکتوب را در باب‌های مستقل قرار دادم تا دسترسی به آن برای خواننده‌گان آسان‌تر شود.

این کتاب در سال ۱۴۱۱ هجری قمری به پایان رسید و چاپ و انتشار آن در بیروت صورت گرفت.

در طول مدت تحقیق و آماده‌سازی این مجموعه از تجربیات کسانی که در دریای کلام امیرالمؤمنین تبحر داشتند و تحقیق و کنکاش‌های فراوانی کرده و نسبت به منابع و متون آن مطلع بودند، استفاده فراوان کردم، بالاخص از تجربه علامه محقق مرحوم شیخ محمد باقر محمودی مؤلف «نهج السعاده فی مستدرک نهج البلاغه» و علامه محقق مرحوم سید عبدالزهراء الحسینی الحطیب، مؤلف «مصادر نهج البلاغه» و اسانیده. لذا از خداوند برای این دو محقق بزرگ اجر و رحمت بخاطر آنچه از خود بعنوان باقیات صالحات بجا گذاشتند، مسئلت دارم. و از آنها بخاطر آنچه به من در زمینه تالیف این مجموعه به بهترین شکل مساعدت و کمک کردند، سپاسگزارم.

تحقیق در این زمینه ادامه یافت و دایره کنکاش‌ها وسیع‌تر شد، از اینرو «النسخه الموقفه» که مصادر آن به ۱۰۱ منبع رسید، و در حاشیه آن نام کتاب‌هایی را که همه کلمات و بخش‌ها را آن

استخراج نمودم، ذکر کردم. و برای سندیت بیشتر، شماره اجزاء و صفحات را نیز آوردم. درحالی‌که در نسخه قبلی فقط به شرح الفاظ بلیغ و کلمات اکتفا کرده بودم، برای اینکه محققان و دانشمندان متخصص بتوانند از آنچه از قبیل اضافات و تمه‌های افزوده شده بهره برده و استفاده نمایند. این نسخه در سال ۱۴۱۸ هجری قمری در ایران چاپ و منتشر گردید.

در اینجا لازم می‌دانم اشاره به این نکته نمایم که «مؤسسه نهج البلاغه» نسخه چاپ شده در ایران را بعنوان کتاب سال در کنفرانسی که در تهران برگزار شد، انتخاب نمود.

پس از این نیز دست از جستجو برای یافتن گمشده خود برداشتم و در کتابخانه‌های مختلف در بسیاری از کشورهای جهان به دنبال یافتن منابعی گشتم که قبلاً به آن دسترسی نداشتم. لذا نتیجه سالها جستجو، کتاب «النسخه المسنده» در ۸ جزء تنظیم و به طبع رسید که تعداد منابع این مجموعه به حدود ۸۰۰ منبع رسید.

در این نسخه اضافه بر منابع، سلسله سند وارد شده برای هر حدیث (برحسب آنچه در کتاب مستند آمده) به طور مفصل وارد نمودم، البته این کار را پس از اینکه به آن در فصل خاص به هويت منبع از حیث مرکز نشر، تاریخ چاپ و مشخصات دیگر در این زمینه که به خواننده کمک می‌کند تا صحت متن آورده شده برای او ثابت شود، اشاره کردم.

این نسخه توسط حوزه علمیه قم در سال ۱۳۸۶ هجری شمسی بعنوان کتاب سال معرفی شد و برخی از مراجع و علماء وزاندشمنان در عراق و ایران و سایر کشورها نیز از این کتاب بخاطر تحقیق علمی در این زمینه، تقدیر به عمل آوردند و از متون موجود در آن هنگام تدریس و سخنرانی‌های خود در حوزه‌ها، استفاده نموده و می‌نمایند.

مرحله سخت و دشوار هنگام یافتن متون مربوط به امیرالمؤمنین علیه‌السلام، تشخیص مکان و موقعیت آن میان متون برگزیده شده توسط شریف رضی رضوان‌الله تعالی علیه بود. چرا که همانگونه که ذکر شد، آن بزرگوار منابعی که متون را از آن استخراج کرده است در «نهج البلاغه» وارد نکرده مگر به ندرت و همچنین برخی از منابع را که در کتاب خود آورده (پس از مراجعه بنده به آن منابع) دریافتیم که متون را نیز به طور بریده در ابواب مختلف روایت نموده و این دلیل اختلاف بین نسخه مورد استناد سید رضی و نسخه فعلی که در دست شما قرار دارد.

سخت تلاش نمودم و وقت بسیاری صرف کردم تا بدانم کدام بخش، کدام جمله و حتی کدام کلمه در چه جایی قرار دارد. این کار را بوسیله استناد به ادله و قرائن استخراج شده از منابع موثق و قابل اعتماد انجام دادم. این مسأله برای کسی که اهل تحقیق باشد هنگام مطالعه مجموعه «تمام نهج البلاغه» و مقایسه آن با «نهج البلاغه» از حیث لفظ معنای متن پیوسته‌ای که در کتاب آوردیم بسیار روشن است و این به دلیل بلاغت بالای سید شریف رضی رضوان‌الله تعالی علیه هنگام تالیف

درگذشت پیر قرآن؛ شیخ ابوالعینین شعیب

حجت الاسلام والمسلمین خسروشاهی

▲ از راست: استاد خسروشاهی، کریم منصوری، شعیب، در اقامتگاه جمهوری اسلامی ایران در قاهره

و امروز هم تلاوت‌های بسیار خوب داشت و نوار امروز این شیخ بزرگوار و استاد قرآن از نوارهای یادگاری خواهد بود و ان شاء الله خواهد ماند و مایه استفاده برای همگان خواهد بود (روزنامه اطلاعات مورخ ۴ خرداد ۱۳۷۴ ص - ۷ بخش صحیفه نور)

***

... آخرین سفر شیخ به ایران برای حضور در مراسم گرامی‌داشت یک عمر تلاش قرآنی آسمانیان انجام گرفت که آن مراسم از سوی بخش فرهنگی چند نهاد ایرانی و کمیسیون ملی ایستکو و سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان برگزار شد، از شیخ شعیب به عنوان برجسته‌ترین قاریان معاصر و از آیت الله تسخیری به خاطر فعالیت‌های قرآنی و تألیف تفسیری موجز و مفید، تجلیل به عمل آمد و شیخ در آن محفل که در سالن همایش‌های بین‌المللی برج میلاد برگزار شد، وقتی مرا دید گفت: من خود را ایرانی می‌دانم و شما را هم عضو خانواده مصری خود می‌دانیم و آرزو می‌کنیم که بار دیگر شما را در قاهره ببینیم! ... اشاره کردم که شیخ در قاهره، علاوه بر شرکت در مراسم رسمی و عام نمایندگی جمهوری اسلامی ایران، دعوت ما را برای گرمی بخشیدن به محفل انس با قرآن می‌پذیرفت و اتفاقاً حضور برادر گرمی و قاری و حافظ ایرانی قرآن، جناب کریم منصوری در قاهره، که مدت دو، سه سال در نمایندگی با ما همکاری داشت و به انجام قرائت‌های متعدد در محافل مختلف می‌پرداخت، نقش و تأثیر خاصی در بین محافل مذهبی و قرآنی مصر داشت و شیخ شعیب هم عنایت و توجه ویژه‌ای برای پیشرفت وی در این امر مبذول می‌داشت.

***

شیخ شعیب در مراسم تکریم در سالن همایش‌های بین‌المللی برج میلاد، به درخواست حضار و دانشجویان آقرء باسم ربك الذی خلق را تلاوت نمود و بعد عذرخواهی کرد که به دستور پزشک معالج باید از قرائت طولانی خودداری کند و بیانات کوتاهی را هم ایراد نمود و گفت: ایران کشوری است که باید ملل مسلمان روش آن را سرمشق خود قرار دهند و به آن افتخار کنند. رهبر شمارش انبیا را دارد. شما کدام رئیس کشوری را سراغ دارید که مانند همگان بر روی زمین بنشیند و بارغبت تام ساعت‌ها به تلاوت افراد متعدد گوش فرادهد؟

شیخ القرای مصر از قاریان قرآنی ایران تجلیل کرد و آنها را تالی تلو قراء مشهور مصر نامید که شاید به زودی صاحب سبک جدید در قرائت قرآن بشوند. شیخ در مراسم تجلیل خود گفت: در همه دنیا مرسوم است که بعد از مرگ انسانها از آنها تکریم می‌کنند؛ اما در ایران این روش نیکویی است که از افراد زنده تجلیل می‌کنند و من از همه کشورهای اسلامی می‌خواهم که این روش ایران را سرمشق خود قرار دهند.

در آن مراسم، شیخ القراء مصری، به عنوان شهروند افتخاری ایران نامیده شد؛ اما شیخ بیش از این مراسم هم خود را ایرانی می‌نامید و می‌گفت: مصر و ایران در دو ویژگی مشترک هستند: اول محبت اهل بیت (ع) و دوم، قرائت و تلاوت قرآن. و با این دو خصیصه مشترک، در واقع و در آن واحد هم مصری و هم ایرانی هستیم...

شیخ ابوالعینین شعیب پس از ۹۰ سال زندگی با قرآن، سرانجام در قاهره درگذشت و به رحمت حق پیوست. رحمه الله و أسکنه فصیح جنانه -

مراسم را با قرائت قرآن افتتاح کنم و آن روز قرائت طولانی من با استقبال همگان روبرو شد و در واقع این آغاز پیروزی و موفقیت من در میدان قرائت بود.

هنگامی که مرا برای قرائت قرآن در مجلس ختم شیخ الخضری، شیخ الازهر دعوت کردند - چون او از شهر ما (بیلا) بود - من به قاهره رفتم و پس از موفقیت کامل در آن مجلس، در قاهره ماندگار شدم و به خدمت خود ادامه دادم و به تدریج در مراسم رسمی کشورهای دیگر، از جمله: عراق، ایران، ترکیه لبنان، سوریه، یمن، عربستان سعودی، مغرب، تونس، اردن، فلسطین، سودان، آمریکا، انگلستان، فرانسه، روسیه، هلند، یوگسلاوی، اسپانیا، ایتالیا، پاکستان و کشورهای در شرق آسیا و آفریقا، شرکت نمودم و دهها هزار نفر از قرائت خاص من استقبال کردند.

شیخ در قرائت قرآن کریم و ادای کلمات با صدائی رسا و نیرومند و آهنگی موزون دارای روش خاصی بود و بیشتر به روش قاری معروف محمد رفعت آیات را تلاوت می‌کرد؛ ولی در عین حال در همه روشها و سبکهای قرائتی چندگانه، مهارت ویژه‌ای داشت و در قرائت‌های خود بیشتر از طریق روایت حفص استفاده می‌کرد.

***

شیخ شعیب نقل می‌کرد: قبل از پیروزی انقلاب اسلامی هم به دعوت سازمان اوقاف به ایران آمده و در شهرهای مختلف به قرائت قرآن پرداخته بودم؛ اما از این شور و شوقی که اکنون در حضار محافل قرآنی می‌بینم، در آن دوران خبری نبود و تعداد محدودی در مجالس شرکت می‌کردند و این بی‌تردید از آثار و برکات انقلاب اسلامی و امام خمینی است که پرچم قرآن را بر افراشت و کشور را قرآنی ساخت. پس از پیروزی انقلاب، شعیب بارها به ایران سفر کرد و در یازدهمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن در ایران به عنوان "دور" شرکت نمود و در مراسم اختتامیه سال ۱۳۷۴ حضرت آیت الله خامنه‌ای که خود قرآنی است و شناخت دقیقی از قرائات مختلف و لحن و صوت قرآ دارند، در تجلیل از شیخ شعیب گفتند:

قرآء مصر و به خصوص این مرد کهن و استاد قدیمی که از قدیم بنده ایشان را می‌شناسم و شاید سی سال است که با تلاوتشان آشنا هستم و بحمدلله چند سالی است که به ایران می‌آید و ایشان را از نزدیک می‌بینم و تلاوتش را می‌شنویم

خبر کوتاه بود: شیخ ابوالعینین شعیب، حافظ و قاری برجسته قرآن، در ۹۰ سالگی در قاهره درگذشت.

برای بزرگداشت یاد و خاطره این پیر قرآن، و قاری برجسته مصری که علاقه وافری به ایران اسلامی ابراز می‌نمود و همه جا آن را پاس می‌داشت، اشاره‌ای به شرح زندگی و علائق وی به ایران بی‌مناسبت نخواهد بود؛ به ویژه که او در مدت اقامت این جانب در قاهره، همیشه دعوت ما را می‌پذیرفت و علاوه بر حضور در مراسم رسمی سالگرد انقلاب اسلامی، محفل انس قرآنی ما را هم نورانی می‌ساخت.

شیخ ابوالعینین شعیب، قاری رسمی مسجد سیده زینب (ع) در قاهره و عضو مجلس اعلاى شئون اسلامی و دبیر مرکز بین‌المللی حفظ قرآن کریم و عضو کمیته مرکزی قرآن در وزارت اوقاف و عضو هیأت بنای مساجد در قاهره در ۱۹۲۲/۸۱۲ میلادی/۱۳۴۳ق در شهر بیلا در استان کفرالشیخ در یک خانواده مذهبی تنگدست به دنیا آمد و پدرش که فرزندان بسیاری داشت و از تولد آخرین فرزند، نگران بود، در دوران کودکی او، از دنیا رفت و خانواده‌اش با ۱۲ فرزند، به امید خداوند رها شد!

شیخ شعیب نقل می‌کرد: من فرزند دوازدهم خانواده بودم و مادرم از اینکه پس از فوت پدر، نخواهد توانست این همه فرزند را اداره کند، گویا تمایلی به ولادت من نداشت؛ اما نمی‌دانست که همین فرزند آخری، به زودی دست همه اعضا خانواده را خواهد گرفت و به آنها کمک خواهد نمود.

شعیب در شش سالگی به مکتب خانه رفت و قبل از ده سالگی، کل قرآن را حفظ نمود. او در مدرسه هم همواره قرآن را همراه خود داشت و وقتی آموزش‌گارش علاقه وافر او را به قرآن دید، از وی خواست قرائت صبحگاهی قرآن در مدرسه را به عهده بگیرد و او با توجه به آشنایی با قرائت‌های مختلف، به سرعت جایگاه خود را در مدرسه و در میان مردم به دست آورد.

شیخ می‌گفت: در ۱۴ سالگی مرا برای قرائت قرآن در مراسم بزرگداشت شهدای مصر، در شهر المنصوره دعوت کردند و من به آن مراسم رفتم و ناگهان دیدم که در برابر چندین هزار نفر باید قرآن بخوانم، در حالی که فرای بزرگسال بسیاری هم حضور داشتند. نخست ترسیدم و خواستم این مسئولیت را نپذیرم؛ اما ناگهان در خود نیرویی احساس کردم و دیدم که می‌توانم

نهج البلاغه می‌باشد. افزون بر آنچه در زمینه ترتیب و شماره‌گذاری خطبه‌ها و کلمات و یا افزودن برخی کلمات و بخش‌ها به آن در نسخه‌های متعلق به شریف رضی یافتیم. سعی در مطابقت نمودن میان ۱۷ نسخه چاپی و دست‌نویس کردم و آنچه را صحیح یافتیم را در متن ذکر نمودم. هرگاه نیز درباره صحت و یا سقم کلمه به یقین نرسیدم، سعی نمودم به اختلاف‌های موجود در این زمینه در حاشیه کتاب اشاره کنم و این کار را برای حفظ امانت تحقیق انجام دادم و نام منبع با ذکر کتاب و شماره صفحه را نیز آوردم.

در طول مدت مراحل تحقیق مجدانه، مداوم و کم نظیر در زمینه کلام امیرالمؤمنین علی علیه السلام، توفیق الهی شامل حال بود و پس از چاپ آن نسخه المسنده نیز دست از کنکاش و تحقیق برنداشتم که در این زمینه علیرغم سختی‌ها، کمبود امکانات و بعد مسافت، به منابع و کتاب‌های بسیاری در کتابخانه‌های متعدد در بسیاری از کشورها دست یافتیم که حجم اضافات تا به امروزه به بیش از ۴۰۰ مورد است، و این افزون بر منابع آن نسخه المسنده می‌باشد. با این حال هنوز هم باب جستجو و کنکاش برای یافتن منابع تازه‌تر را نبسته‌ام و تلاش بی‌وقفه برای رسیدن به منابع موثق جدید ادامه دارد.

در اینجا از همه ارادتمندان به امیرالمؤمنین علیه السلام و علاقمندان به امر تحقیق و تلاش علمی و نیز همه کسانی که در طول مراحل تحقیق و گردآوری منابع مختلف در سراسر کشورهای که به آنجا سفر کردم، کمک کردند کمال تشکر و امتنان و قدردانی را دارم. برخی از این افراد کسانی بودند که هرگز آنان را از قبل نمی‌شناختم ولی بخاطر همکاری با من، دست از کارهای روزمره شان کشیدند و کارهای خود را با کارهای من تنظیم نمودند تا بتوانم در کتابخانه‌های آن کشورها به گمشده خود دست یابم.

همچنین از خیرین و همه کسانی که ارزش این کار تحقیقی را درک کردند و رضای خدا برایشان از همه چیز مهم‌تر بود، تشکر می‌کنم، بویژه از کسانی که در انتشار این تلاش و عمل تحقیقی در مراحل سه گانه خود، به اینجانب کمک کردند.

از خداوند سبحان می‌خواهم به همه کسانی که از من در این راه پشتیبانی کردند و مراد غوص در دریای علم باب رسول خدا (ص) یاری کردند تا در گرانها را از آن استخراج کنم، توفیق روزافزون عنایت فرماید.

در پایان از همه افراد از مذاهب و ادیان مختلف که برتری انسان را بر سایر مخلوقات خداوند بر روی زمین درک می‌کنند، و اعتقاد به شرافت و برتری بنی بشر بخاطر اندیشه و عقل او نسبت به سایر جانداران دارند، می‌خواهم نگاه دوباره‌ای به شخصیت منحصر به فرد امیرالمؤمنین علی علیه السلام بیندازند. نگاه دوباره‌ای به شخصیتی که دشمنان علم و معرفت همواره سعی در از بین بردن منابع مناقب، سیره و عمل این مرد بی‌نظیر کردند، تا بشریت قرن‌ها از بهره بردن از نور او محروم بماند.

در اینجا متواضعانه از همه صاحب نظران و کارشناسانی که صدای من به گوش آنها می‌رسد. می‌خواهم در این راه مبارک، برای رسیدن به همه کلام امیرالمؤمنین علی علیه السلام مرا یاری کنند و راه رسیدن به منابعی را که تاکنون به آن دسترسی پیدا نکرده‌ام هموار کنند که پیشاپیش از همه شما و آنها تشکر می‌کنم.

والسلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

سید صادق موسوی

و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر أن الأرض يرثها عبادي الصالحون

بخش پایانی

باد خاور؛ باختر را خواهد برد!

(امواج انقلاب فرامی‌بهدی ملت‌ها)

احزاب و جریان‌های معارض بحرین: در بحرین ۱۲ جریان سیاسی معارض حکومت فعالیت دارند که عموماً اسلام‌گرا هستند. در ذیل به بررسی و آشنایی مختصری از مهمترین آنها می‌پردازیم:

۱- جنبش احرار

این جنبش در سال ۱۳۲۵ ش تشکیل شد و در دهه ۶۰ قیام‌کاری علیه رژیم بحرین و جنبش معروف را پدید آورد و از سال ۱۳۶۰ به اقدامات نظامی ضد دولتی متوسل شد. اعضای این جنبش را مسلمانان شیعه و سنی تشکیل می‌دهند و بر اساس ایدئولوژی اسلامی و شعار "نه غربی نه شرقی" و با تکیه بر استراتژی بسیج افکار عمومی و پرهیز از هر گونه سازش، خواهان برقراری حکومت اسلامی در بحرین هستند. آله‌شاهی در حال حاضر یکی از رهبران برجسته این جنبش به شمار می‌آید و جنبش احرار در اعتراضات اخیر حضور فعالی داشته و در کنار جریان‌های معارض دیگری چون "الوفاق" و "حق" خواستار انحلال دولت و پارلمان و رژیم آل خلیفه است. (این جنبش سال‌ها پیش از پیروزی انقلاب ۵۷، در بحرین طرح و حضور داشته و چهره‌های چونان، آیت الله سید عبدالله غریفی، با حضور در حوزه نجف اشرف، متأثر از افکار شهید صدر و بل حزب دعوت اسلام، می‌باشد که نشریه ای هم به نام "الاحرار" در خارج از بحرین چاپ می‌کردند.)

۲- جمعیت وفاق اسلامی

جمعیت وفاق اسلامی بحرین جمعیتی سیاسی اسلامی شیعی بحرینی است که در سال ۱۳۸۰ تأسیس شد و از جمله بزرگترین گروه‌های معارض بحرینی است و از بعد تاریخی باید آن را میراث بر جنبش احرار بحرین دانست.

ریاست جنبش را هم اکنون "علی سلمان" به عهده دارد و دیدگاه حاکم بر جمعیت این است که برای ساخت کشوری پیشرفته با حاکمیت مردم در تمام مؤسسات حکومتی روی آورد و از این حیث شعار آزادی و عدالت و برابری را بر اساس اصول و مبادی اسلامی سر می‌دهد. همانگونه که گفته شد این جمعیت بزرگترین جریان معارض بحرین به شمار می‌آید و در مجلس این کشور دارای ۱۸ نماینده و از ۴۰ کرسی پارلمان است که در اعتراض به اقدامات سرکوب‌گرایانه رژیم حاکم علیه معترضین بحرینی رسماً از مجلس استعفا کردند.

۳- جنبش حق

آنگونه که خود را معرفی می‌کند "جنبش آزادی‌ها و دموکراسی بحرینی با گرایش‌های اصلاح طلبانه" است و در کنار "الوفاق الاسلامی" یکی از مهمترین و بزرگترین جنبش‌های معارض بحرینی را تشکیل می‌دهد. در ابتدا "حسن المشیح" از رهبران برجسته معارض بحرینی دبیر کل جنبش و "عیسی الجودر" معاون وی تلقی می‌شد که بعدها مشیمع به رهبری جنبش برگزیده شد. جنبش حق در سال ۸۴ تأسیس شد و باید آن را انشقاق حاصله از جمعیت الوفاق الاسلامی برشمرد. اما در مورد حسن مشیمع رهبر جنبش باید گفت همزمان با اعتراضات اخیر مردم بحرین علیه رژیم آل خلیفه وی و جنبشش نیز پیوستن خود را به اعتراضات مردمی و قیام علیه رژیم بحرین اعلام کرده و بسان جمعیت وفاق خواسته‌هایش در انحلال دولت و پارلمان و رژیم آل خلیفه نمود پیدا می‌کند. مشیمع ۶۳ ساله سال گذشته به اتفاق ۲۵ شخصیت دیگر معارض بحرینی متهم به اقدام و تلاش جهت براندازی رژیم حاکم شد و تا پیش از آن ۴ بار بازداشت شده بود.

هیچوقت در درگیری بین برادرها در زمره تجار اسلحه قرار نگرفتیم. ما فریاد می‌زنیم که برادر برادر را نکشد. (روزنامه رسالت ۱۲/۲۶)

آشکارست که هشدار اردوغان بسیار عاقبت اندیشه‌اش است و گویا چشم انداز خطر را در آینده احساس می‌کند. او می‌خواهد از یک جنگ داخلی و بل جنگی مذهبی یا منطقه‌ای؛ پیشگیری کند که تنها به نفع اسرائیل و زمینه ساز بهانه برای هیزم کشی غرب خواهد بود!

موضع عراق نسبت به حوادث بحرین:

بر اساس بیانیه دفتر نخست وزیر عراق، نوری المالکی نارضایتی شدید خود را از اشغالگری نیروهای عربستان تحت عنوان سپر جزیره که تأثیرات و پیامدهای منفی و متعددی برای منطقه دارد، اعلام داشت و در ادامه تظاهرات وسیع در عراق، جهت محکومیت دخالت سعودی در بحرین، انجام گردیده و پارلمان عراق نیز حمایت از مردم بحرین را در هر زمینه مورد تأیید قرار داده و خواستار پایان یافتن اشغال آن کشور شد. با این موضعگیری دولت، پارلمان و ملت عراق، کشورهای همکاری خواستار تعلیق نشست وزرای خارجه کشورهای عربی در بغداد، شدند، که بنا بود این نشست به زودی در آنجا برگزار شود.

اما شگفت‌انگیز این که: ولید المعلم - وزیر خارجه سوریه - اشغال بحرین توسط رژیم سعودی را، دارای وجهت قانونی خواند. ولی به زودی آشکار گردید که سران سعودی، اردن، اسرائیل و آمریکا، هماهنگ با هم، در اغتشاشات و انفجارات علیه حکومت سوریه، نقش بازی می‌کنند. همانکه در روایات ما آمده است "من اعان ظلماً سلطه الله علیه" یعنی حمایت از ستمکار، کار دست آدم می‌دهد!!

بحرین (مروارید گذشته):

به گفته برخی از محققین در قرآن کریم، به "بحرین" اشاره شده است. بحرین به معنای دو دریا، یکی رود پرآب فرات و دیگری دریای عمان است که محدوده خلیج فارس را مشخص می‌کند.

در قرن چهارم و پنجم هجری قمری‌های منحرف کوفه پس از اشغال بحرین، به خانه کعبه حمله می‌کنند و حجر الاسود را با خود به بحرین می‌آورند. یک قرن بعد ابوالهول از قبیله "قیس" قیام شیعی بحرین را رهبری می‌کند... اعراب قبیله بنی قیس ساکنان بحرین جزو اولین طوائفی بودند که اسلام آوردند و همینطور جزو نخستین شیعیان امام علی (ع) بودند که به رغم حکومت هزارساله بنی امیه، قمری‌ها، حرامی‌ها، و پرتقالی‌ها تا زمانی صفوی شیعه امامیه، باقی ماندند. آل خلیفه، حاکمان سنی زوباره (قطر) به طمع منابع مروارید بحرین، بحرین را از چنگ آل سعود در می‌آورند و سپس طبق قراردادی با بریتانیا تحت قیمومت بریتانیا در می‌آیند.

لشکر شاه عباس با شکست پرتغالی‌ها، بحرین را به قلم صفویان منضم می‌کند. (نگاه هفته نامه پنجره، سال سوم، شماره ۲۲، ۹۰/۲/۹) بحرین در سال ۱۳۵۰ رسماً استقلال خود را اعلام نموده و عضو سازمان ملل متحد شد و به عنوان یک صد و بیست نهمین کشور در سازمان ملل ثبت گردید.

مبارزات مردم بحرین:

نخستین قیام عمومی بحرین ۱۲۷۴ ش، بر ضد شیخ عیسی بن علی، نخستین حاکم از سلسله آل خلیفه، شکل گرفت، این قیام با دخالت سرهنگ آرنولد ویلسون نماینده انگلیس سرکوب شد.

زده می‌شود. وضعیت حقوق بشر نیز بسیار دردآور می‌باشد (دکتر راشد، مبارز بحرینی، رسالت ۱۲/۲۶)

به علاوه، پادشاه بحرین برای تغییر بافت جمعیتی این کشور، حدود ۳۰۰ تا ۳۵۰ هزار نفر را از کشورهای مختلف همچون سوریه، اردن، پاکستان، فیلیپین، طرفداران بعث و جنوب شرق آسیا، با پول و امکانات به بحرین کشانده و به آنها شناسنامه بحرینی داده است.. دولت بحرین از چماق‌داران تنها برای سرکوب استفاده نمی‌کند بلکه سعی دارد حمایت جهانی از سرکوب معترضان را نیز توجیه کند.. رژیم آل خلیفه و حمایتگران سعودی، می‌خواهند انتقام همه شیعیان را از مردم مظلوم بحرین، با تخریب مساجد و سوزاندن قرآن و شکنجه فعالان سیاسی بحرین با شیوه‌های قرون وسطائی، بگیرند.

کشتار، ارباب، اختطاف و ربودن جوانان، زنان و دستگیری بیماران، به علاوه تخریب حسینیه‌ها، و نیش قبور، علما و مزارات مسلمین و... از چیزهایی است که با هماهنگی کامل وهابیون و سکولارهای همسو با آمریکا و انگلیس، ساماندهی شده است. جالبست که در جلسه "دی ۸" که در فرانسه، برگزار می‌شود، از قیام مردم لیبی، یمن و سوریه، حمایت صورت می‌گیرد ولی از مظلومیت‌های مردم عدالتخواه و بی‌دفاع "بحرین" که به دست دژخیمان سربازان اشغالگر حکام فاسد و قبیله‌ای آل سعود، سرکوب می‌شود، نامی برده نمی‌شود. از آنجایی که در نتیجه ستم ملی و رقابت‌های منطقه‌ای.. بر مردم و شیعیان بحرین ظلم مضاعف رفته و آنان قربانی منافع دیگران شده‌اند. باید در برخورد با آن احتیاط شود که این ملت مظلوم بیشتر مورد ستم مضاعف واقع نشود. چیزی که نیروهای هشیار بحرین "جمعیه الوفاق الوطنی الاسلامی" همه را نسبت به آن هشدار داده است.

چه این کارها (نمونه آنچه سردبیر روزنامه کیهان، چند وقت پیش درباره بحرین، گفته بود (...)) یا آنچه برخی از دخالت و آمادگی نظامی ایران، در شرایط فعلی، سخن می‌گوید (روزنامه آفرینش) به اصطلاح کارشناسان، بهانه دخالت نیروهای خارج از منطقه، و تنش مذهبی در این کشور را تشدید خواهد کرد که سخنگوی یک جریان شیعی، در پاسخ به پرسش خبرنگار عرب زبان العالم، (بر اساس نقل تلویزیون العالم) گفت: نیاز به دخالت و حضور ایران، نیست. لذا از ج.ا.ایران خواست شرایط راد رک کند.

موضع اردوغان نخست وزیر ترکیه:

شاید به جهت این احساس خطر (دخالت اشغالگران بیگانه آمریکایی - انگلیسی) باشد که اردوغان، با خطرناک دیدن آینده، طی سخنانی هشدار داد و تصریح کرد: تاکنون هرگونه درگیری بین مسلمانان که با تحریک دیگران صورت گرفته، باز به سود دیگران تمام شده، اما از این به بعد نمی‌خواهیم که شاهد درگیری‌های مذهبی میان مسلمانان و وقوع یک کربلای دیگر باشیم، چون که این امر بار دیگر باعث رنجش خاطر مسلمانان خواهد شد. اردوغان با انتقاد صریح از دولت ریاض، به دلیل اعزام نیروی نظامی به خاک بحرین، در ادامه افزود طرف ما مشخص و واضحست. ما طرفدار چاه‌های نفتی نیستیم. ما طرفدار مردم، ملت، دموکراسی، صلح و برادری هستیم. ما

اتهامات علیه اخوان

شگرد و شیوه‌های غربی علیه اسلام سیاسی و جنبش‌های خردگرا، بسیار پیچیده و چند لایه است. مثلاً آنان از یک طرف تبلیغات راه می‌اندازند که اخوانی‌ها - چنانکه از نامشان پیداست - دشمن غیر مسلمان و قبطی‌ها هستند. (چنانچه که خانم وزارت خارجه آمریکا، (کلینتون) برای بدنام‌سازی خیزش‌های منطقه اعلان کرد: زنان باید از حمایت و حضور در کنار نیروهای اسلامی برحذر باشند. زیرا آنان مخالف زنان و منکر حقوق آنان هستند) از طرف دیگر همین غربیان، اخوانی‌ها را "سازشکار" و قدرت طلب که از خط سید قطب خارج شده‌اند، معرفی می‌کنند! تا نیروهای افراطی را تقویت کنند! عین همین روش در مورد حزب دعوت اسلامی، به چشم می‌خورد! با این که موضع "حزب دعوت اسلامی" نسبت به آغاز اشغال عراق، روشن بوده و آنان خواهان عدم مداخله آمریکا در عراق و مخالف جنگ بودند - چنانکه فعلاً نیز مخالف تمدید حضور آمریکا در عراق هستند - و اکنون ملت و حکومت عراق و بیشتر از همه، حزب دعوت اسلامی؛ قربانی تندروی‌ها و شیطنت‌های پیدا و آشکار آمریکا و مخابرات منطقه و بیگانه می‌شوند. طوری که فرصت نفس کشیدن و بل زنده ماندن نیروهای اسلامی توسط پسمانده‌های رژیم سکولار یعنی که القاعده و رژیم‌های استبدادی با آن همپیمان شده‌اند را ندادند. که ما این موضوع را در جای دیگر بررسی کرده‌ایم.

بحرین و لشکر کشی‌های آل سعود:

با تهاجم نظامیان خشن سعودی، که آمریکا با حمایت ضمنی از آن، آن را هجوم نظامی خواند و گفت: "حضور غیر از هجوم است" چنانکه دبیرکل شورای خلیج فارس (العطیه) اصل وحدت و ارتباط امنیتی و نظامی سعودی، همزمان صورت گرفت (۸۹/۱۲/۲۲)

ولی هفت حزب عمده شیعه مخالف دولت با صدور بیانیه‌ای حضور سربازان خارجی در بحرین را توطئه علیه شهروندان بی سلاح این کشور و نادیده انگاشتن توافقنامه‌ها و کنوانسیون بین المللی عنوان کرد. شماری از نمایندگان مجلس کویت نیز با اعتراض به اعزام نیرو تحت عنوان سپر جزیره به بحرین مردود دانست.

در همین راستا "علی الرشاد" نظرخواهی از مجلس الامه (پارلمان کویت) را پیش از اتخاذ هر تصمیمی برای هر کشوری، ضروری خواند.

معصومه المبارک، نماینده مجلس مذکور، نیز در این رابطه اظهار داشت: که نیروهای سپر جزیره مختص مقابله با تجاوز خارجی است. (روزنامه اطلاعات ۸۹/۱۲/۲۵)

با آنکه اغلب کشورهای عربی همکار دوستان انگلیسی هستند، ولی دولت بحرین، سیاه‌ترین معامله و رفتار تبعیض آمیز با مردم آن سامان را دارد. زیرا رژیم آل خلیفه هم اکنون بیش از ۷۰ درصد ملک (و درآمد) بحرین و دو سوم سواحل آن را (از شمال تا جنوب) تصاحب کرده و فساد مالی در این سرزمین کوچک بیداد می‌کند. طوریکه دارایی‌های آل خلیفه بالغ ۸۰ میلیارد دلار تخمین

استاد خسرو شاهی در گفتگو با نشریه مثلث در مورد آینده سیاسی مصر:

قدرت نمایی اسلام گرایان در مصر

منتخب مردم، پشتیبانی خواهند کرد، ولی هم خارجی ها و هم خود مصری ها به روشنی می دانند که اخوان المسلمین در کلیت خود تنها آلترناتیو موجود و نیرومند سازمان یافته، به عنوان جایگزین نظام سابق محسوب می شود. در آغاز انقلاب جوانان، در ماهواره انیل مصری که بنده همواره اخبار آن را پیگیری می کنم، حسنی مبارک در مصاحبه با کریستین امان پور، خبرنگار آمریکایی به صراحت گفت: غرب بداند اگر من نباشم اخوان المسلمین قدرت را در دست خواهند گرفت.

و اخوان برای جلوگیری از واکنش های منفی غرب و دور شدن از تکرار تجربه جبهه نجات اسلامی الجزایر که توسط ژنرال های فرانکوفیل در الجزایر به شدت سرکوب شد، تاکنون سعی کرده اند که حتی با مذاکره با غربی ها - از جمله آمریکایی ها - بتوانند از تکرار تجربه الجزایر در مصر جلوگیری کنند.

به هر حال نقش مؤثر و مثبت اخوان در تحولات اخیر مصر، قابل انکار نیست و اخوان به رغم هشتاد سال سرکوب و قتل عام و اعدام رهبرانش توسط شاه فاروق و سرهنگ ناصر و بازماندگان آنها، همچنان نیرومندترین و سازمان یافته ترین سازمان سیاسی شده است و اگر بخواهند می توانند اکثریت آرا را برای حضور در پارلمان به دست آورند و ژنرال ها، با آگاهی از این امر می خواهند تاریخ انتخابات مجلس را به عقب بیندازند بلکه احزاب سیاسی جدید الولاده فرصتی پیدا کنند و در انتخابات آرای را به دست آورند.

خواسته های مردمی در مصر بیشتر به کدام سو تمایل دارد، با توجه به اینکه مصر یک کشور مسلمان است و پیشتر یک حکومت سکولار در آنجا حضور داشت؟
اشاره کردم که تمایل اصلی و عمده توده مردم با توجه به گرایش های مذهبی و آشنایی با نظام و فساد و تباهی حکومت های سکولار در شصت سال اخیر، به سوی تشکیل یک دولت اسلامی است و ظاهراً نه از نوع "خلافت اسلامی" که "سلفی ها" و بعضی از احزاب قدیمی گرا، مانند "حزب التحریر" خواستار آن هستند، بلکه با توجه به بافت جامعه مصری و حضور میلیون ها قبطی مسیحی در مصر و شرایط زمان و مکان به نظر می رسد اخوان حکومتی از نوع "دولت عدالت و توسعه" کنونی ترکیه را تشکیل داده و با سعه صدر همه سازمان های سیاسی موجود به اضافه قبطیان مصری را در آن شرکت خواهد داد.

تأسیس "حزب آزادی و عدالت" از سوی اخوان - با حفظ سازمان اصلی با همان تشکیلات و رهبری - نشان دهنده این روش و برنامه است و اخباری که اخیراً از سوی رهبری اخوان به اینجانب رسیده است نشان می دهد که آنها به موفقیت طرح جدید خود و پیروزی پس از هشتاد سال نبرد و مبارزه اطمینان دارند و البته رهبری اخوان همچنین انتظار دارند که ایران اسلامی، پس از برگزاری انتخابات و تشکیل دولت جدید با آنها همکاری تنگاتنگی در ساختن مصر داشته باشد و تجربیات خود را در اختیار آنها قرار دهد و در برقراری روابط کامل سیاسی قبل از تشکیل دولت وحدت ملی، در یک انتخاب آزاد، شتاب نورزد! که انشاءالله چنین شود.

مجله مثلث، شماره ۸۸، تیرماه ۹۰

وسطایی و شعارهایی از قبیل: "لا حکم الا لله! می خواستند" صحنه گردان میدان تلقی شوند، ولی این امر با واقعیت و اندیشه غالب تطبیق نداشت و هماهنگ نبود، بویژه که همه مردم مصر می دانند که "سلفی ها" هیچگونه دخالت و مشارکتی در آغاز و انجام انقلاب مصر نداشتند و اکنون برای آنکه خود را "شریک" معرفی کنند و به سهم خواهی بپردازند خود را وارد میدان ساخته اند که به نظر می رسد در وصول به اهداف سلفی گرانه خود در مصر الازهر و اعتدال و اخوان، توفیقی نخواهند داشت.

آیا احتمال اینکه مصر پس از تحولات اخیر به سمت تشکیل یک دولت اسلامی برود، وجود دارد؟

قبل از تحولات اخیر و انقلاب جوانان و از دهه های طولانی پیشین، مردم مسلمان مصر خواستار تشکیل حکومت اسلامی در ارض الکنانه بودند و در این مسیر کوشش های وسیعی داشته اند و ضربات هولناکی هم از مدعیان سوسیالیسم و دموکراسی و قومیت عربی (!) تحمل کرده اند، اما هرگز از این هدف دست بر نداشته اند و اکنون تأسیس یک "دولت وحدت ملی" که اساس آن بر اندیشه های اسلامی باشد، دور از انتظار نیست، به ویژه که می دانیم قدیمی ترین سازمان سیاسی - اسلامی مصر، خواستار همکاری و حضور همه گروه ها و سازمان های سیاسی، به ویژه قبطی های مصر که جمعیتی بالغ بر ۸ میلیون نفر در مصر دارند، هستند و البته می دانیم که اخوان المسلمین، حتی از دوره شهید حسن البنا، مؤسس نهضت اخوان، سابقه ائتلاف با احزاب لائیک، مانند "حزب الوفد" را هم دارند و مانند "حزب الله" در لبنان در فکر همکاری گروهی "برای ساخت کشور خود هستند و هرگز به دنبال حذف "دگر اندیشان" به علت داشتن عقاید سیاسی خاص خود، نیستند.

با توجه به این سابقه و اندیشه و عملکرد، تأسیس یک دولت اسلامی فراگیر دور از انتظار نیست گرچه دشمن و به ویژه امپریالیسم صلیبی - صهیونی و در کنار آنها، ارتجاع قرون وسطایی عرب جاهلی، از هیچ نوع کارشکنی برای عدم تحقق این هدف خودداری نمی کنند و نخواهند کرد.

اخوان المسلمین چه نقشی در تحولات اخیر مصر دارد؟

با سابقه تاریخی ۸۰ ساله و عملکرد انسانی و اخلاقی در جامعه مصر و تلاش برای نشر اندیشه صحیح اسلامی و اقدام به ایجاد مؤسسات تعاونی برای رفاه توده مردم فقیر مصر - اعم از مسلمان و مسیحی - سابقه درخشانی از خود به یادگار گذاشته است.

در تحولات اخیر مصر، اخوان برای جلوگیری از سرکوب کامل از سوی حاکمیت طغیان، نخواستند که خود را کارگردان صحنه نشان دهند... ولی بی تردید در "پشت پرده" حوادث را پیگیری و مدیریت می کردند، اما برای حفظ دستاوردهای انقلاب همچنان خواستار اجرای قانون و دور شدن ژنرال ها از حاکمیت هستند و تردیدی نیست که در این شرایط اخوان در صحنه سیاسی مصر "حرف اول" را خواهد زد، گرچه سخنگویان رسمی آنها اعلام کرده اند که خواستار بیش از ۱۰ درصد کرسی های مجلس ملی نیستند و از دولت

هفته های گذشته شاهد برگزاری تظاهراتی در میدان التحریر بودیم که به دعوت گروه های اسلامی برگزار شد. برگزاری چنین تظاهراتی چه تأثیری بر روند سیاسی مصر که روزهای پرتنش را می گذراند، خواهد گذاشت؟

در واقع پس از گذشت بیش از شش ماه از انقلاب جوانان مصری و سقوط حسنی مبارک و دستگیری بانده مافیایی حاکم بر مصر، تحول چشمگیری در مسائل مصر به وجود نیامد، در حالیکه پس از هر انقلابی، انتظار آن است که تحولات عمده ای رخ دهد و مردم و انقلاب گران به اهداف خود برسند یعنی متأسفانه پس از سقوط ژنرال یا سرهنگ حسنی مبارک، ژنرال های حکومت سی ساله وی، اوضاع را در دست گرفتند و در عمل روش مبارک را در مسائل داخلی و سیاست خارجی ادامه دادند.

در همین رابطه بود که جوانان مسلمان انقلابی، با همکاری اغلب گروه ها و سازمان های اسلامی، به ویژه اخوان المسلمین تظاهرات پرشکوه روز جمعه را برپا کردند تا برای ژنرال های حاکم و قدرت های خارجی که به ادامه حکومت و سلطه آنها امید بسته اند، هشدار و اختطاری داده باشند که مصادره یا "سرق" انقلاب با ظاهر سازی ها و اقدامات بی ریشه، امکان پذیر نیست و این بار همه گروه ها و سازمان های سیاسی - اسلامی به میدان می آیند تا با استمرار بخشیدن به انقلاب مردمی، به اهداف اصیل خود تحقق ببخشند و ضمن کنار گذاشتن حکومت ژنرال ها و دولت تشکیل شده به وسیله آنها، یک حکومت ملی - اسلامی که منتخب توده های میلیونی باشد تشکیل دهند تا در کنار مردم و برای مردم باشد. تأثیر و پیام اصلی و عمده این تظاهرات میلیونی با اقامه نماز جمعه در میدان آزادی قاهره در روند سیاسی کنونی مصر این خواهد بود که تا پیروزی کامل و نهایی، انقلاب ادامه خواهد داشت و این یک پیام اساسی بود که مورد توجه دوستان و دشمنان قرار گرفت.

چه گروه هایی در این تظاهرات شرکت کرده بودند و آیا هماهنگی بین این گروه ها وجود داشت؟

تقریباً می توان گفت که همه گروه های اسلام گرا و بعضی از سازمان های سیاسی سکولار یا ملی گرا هم در این تظاهرات یا اجتماع پرشکوه شرکت داشتند و البته شرکت و حضور این سازمان ها و احزاب در واقع نشان دهنده هماهنگی کامل آنها در ضرورت استمرار انقلاب و ایجاد نظامی جدید و طرد و حذف کامل عناصر وابسته به نظام سابق به ویژه ژنرال ها بود. البته شعارهای اکثر قریب به اتفاق حضار و شرکت کنندگان که خواستار اجرای شریعت و تشکیل حکومت اسلامی بودند، بعضی از سازمان های سیاسی کوچک و سکولار را خوش نیامد و آنها در اوج شکوفایی تظاهرات سعی کردند از صحنه خارج شوند و میدان را ترک کنند تا نشان دهند با این شعارها موافق نیستند!

البته در این میان اخوان المسلمین با شعارهای اعتدالی همیشگی عقاید خود را مطرح ساختند، ولی گروهی از "سلفی ها" با لباس های ویژه - دشداشه های سفید عربستانی - ! و ریش های بلند قرون

۴- جمعیت الوعد

اولین جمعیت سیاسی بحرین که در سال ۸۰ اعلام موجودیت کرد و ادامه تاریخی جبهه مردمی بحرین (چیگرایان) به شمار می آید و همچنان نیز ائتلافی از چیگرایان و ملی گرایان و نیروهای مستقل بحرینی تلقی می شود. این جمعیت انتخابات سال ۸۱ را تحریم نمود، اما در انتخابات سال ۸۵ شرکت کرد و در انتخابات اخیر بحرین یعنی سال گذشته با ۳ نامزد شرکت کرد.

۵- جمعیت عمل اسلامی

این جریان در اواخر دهه ۷۰ تأسیس شد و در آن زمان به جریان شیرازی ها معروف شد و ادامه جبهه اسلامی آزادی بحرین به شمار می آید که در سال ۱۳۶۰ متهم به تلاش برای انقلاب علیه دولت وقت بحرین شد. این جریان انتخابات سال ۸۱ را تحریم نمود، و انتخابات اخیر بحرین در سال گذشته را هم تحریم کرد.

۶- جمعیت تجمع ملی و دموکراتیک

این نهضت نماینده جریان یعنی ها در بحرین به شمار می آید. این جریان انتخابات سال ۸۱ را تحریم، اما در انتخابات سال ۸۵ شرکت کرد و انتخابات اخیر بحرین در سال گذشته را هم تحریم کرد.

۷- جمعیت تربیون و دموکراسی پیشرو

نماینده جریان چپ گرا در بحرین و ادامه جبهه آزادی بخش ملی بحرینی است که اولین حزب کمونیست تشکیل شده در منطقه خلیج فارس در سال ۱۳۳۴ به شمار می آید. این جمعیت در انتخابات سال ۸۱ شرکت کرد و سه کرسی را بدست آورد اما در انتخابات ۸۵ نتوانست موفق شود.

۸- جمعیت عربی اسلامی الوسط

جریان ناصری و قومی همچنین برخی اسلام گرایان بحرین را در بر می گیرد. در انتخابات ۸۱ شرکت کرد اما هیچ یک از نامزدهایش نتوانست رأی بیاورد. ۹- در پی بروز شکاف در جمعیت تجمع ملی دموکراتیک این جمعیت تشکیل شد و جمعیت نسبتاً کوچکی است که شامل فعالان چیگرای مستقل است و به شکلی ویژه در شهر "المحرق" فعالیت می کند و در انتخابات سال ۸۵ نیز شرکت نمود.

۱۰- جنبش یاران انقلاب ۱۴ فوریه

این جنبش سراسری که متشکل از احزاب شیعه، سنی، ملی گرا و حتی چپ گرا می باشد در پی آغاز جنبش مردم بحرین در ۱۴ فوریه (۲۵ بهمن ۸۹) شکل گرفت.

(منبع: روزنامه جمهوری اسلامی - ویژه قیام ضد دیکتاتوری مردم بحرین، تابستان ۱۳۹۰)

انتقاد آیت الله شیخ عیسی قاسم از معیار دوگانه اعراب

رییس شورای علمای بحرین از معیارهای دوگانه برخی کشورهای حاشیه خلیج فارس در قبال انقلابهای عربی انتقاد کرد. آیت الله شیخ عیسی قاسم در خطبه نماز جمعه منطقه الدراز بحرین، گفت: برخی از دولتهای عربی حاشیه خلیج فارس از بعضی انقلابهای عربی و تغییر نظام در این کشورها مانند مصر و تونس حمایت کردند. وی افزود: چرا در بحرین نباید اصلاح سیاسی صورت بگیرد؟ و چرا با حرکت سیاسی در این کشور با تبلیغات منفی رسانه ای، و ارتش ها برخورد می شود؟

شیخ عیسی قاسم خاطر نشان کرد: آیا ما در امت اسلامی و کل دنیا استننا هستیم؟ بصورتیکه همه مردم بسوی جلو درحرکتند، و ما فقط باید درجا بزنیم!

شیخ عیسی قاسم اظهار داشت: اعضای شورای همکاری با حمایت از سرکوب مردم در بحرین استانداردهای دوگانه خود را در برخورد با بهار عربی، نشان داده اند.

این روحانی برجسته بحرینی توجه به حقوق مردم این کشور را که از سوی رژیم آل خلیفه و اعضای شورای همکاری نادیده گرفته می شود، خواستار شد.

رییس شورای علمای بحرین وضعیت، سیاسی این کشور را تاسف بار توصیف کرد و گفت: هدف باید تلاش برای رسیدن به راهکار باشد، و نه تحریک مردم.

وی با اشاره به تظاهرات مسالمت آمیز بحرینی ها برای آزادی بازداشت شدگان، بازگشت افراد اخراج شده به کارهای خود، و پایان دادن به همه موارد نقض حقوق بشر، اظهار داشت: حرکت های مسالمت آمیز با وجود خون های ریخته شده و شهادت شهروندان، گزینه امروز و آینده ملت بحرین، و راه پیروزی است.

آیت الله شیخ عیسی قاسم، تصمیم برخی گروه ها برای تحریم انتخابات میان دوره ای پارلمان را اقدامی درست توصیف کرد و گفت: مشارکت در ایجاد پارلمانی که موجب تشدید و عمیق تر شدن بحران می شود، اوضاع را بدتر کرده و موجب طولانی تر شدن بحران می شود.

برگزاری هم‌اندیشی «قدس در اندیشه امام موسی صدر»

وی در پایان سخنان خود گفت: امت اسلامی در انتظار لحظه ای است که خداوند با نابودی اسلامی بر این امت منت گذارد که این حقیقتی قرآنی و نبوی است و هیچ شکی در آن راه ندارد تا آنجا که یهودیان بیش از ما به نابودی اسرائیل اعتقاد دارند.

شیخ محمد مهدی تسخیری نیز در ادامه این نشست با اشاره به این که امام موسی صدر یکی از علمای برجسته اسلام بود به نقل آیت الله سلطانی در ارتباط با وی گفت: ایشان شخصیتی باهوش، زیرک و دقیق است که سعی می‌کند آنچه را در این حوزه‌ها یاد گرفته است برای رویارویی با چالش‌ها و مشکلاتی که جهان اسلام از آن رنج می‌برد استفاده کند و اگر این انسان در نجف یا قم باقی بماند از بارزترین مراجع شیعه و پناهگاهی برای موضوعات اسلامی خواهد بود.

وی با اشاره به این که امام موسی صدر تنها می‌خواست مکتبی جدید را ارائه دهد که در این مکتب پیامبر اسلام الگو قرار دارد گفت: این رهبران برای هدایت همه انسان‌ها حرکت کرده اند و میان هیچ یک از آنها تفاوتی قابل نیستند؛ امام موسی صدر نیز زمانی که وارد این سرزمین شد و دید که گروهی از مردم در محرومیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی به سر می‌برند به همین سو حرکت کرد و رنج‌های فراوانی در ایجاد تقریب میان مذاهب اسلامی و گروه‌های مختلف در لبنان متحمل شد تا این کشور را در مسیر خداوند تعالی برای دفاع از حق و مقاومت در برابر ظلم و استبداد حرکت دهد.

وی با اشاره به سخن آیت الله مطهری در رابطه با امام موسی صدر که وی را شخصیتی کم نظیر و شاید بی نظیر در حوزه‌های علمیه در زمینه حل مسائل اجتماعی می‌دید گفت: من معتقدم غیبت امام موسی صدر تنها زبانی برای ملت لبنان نبوده است بلکه همه جهان اسلام در زمان ما از نبود ایشان در خسران است.

دکتر تسخیری با اشاره به این که در همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی شخصی از امام خمینی سؤال کرد: چه کسی نخستین رئیس جمهور است و امام پاسخ دادند افراد زیادی داریم که بارزترین آنها امام موسی صدر است، این سخن امام خمینی را برگرفته از شناخت ایشان از قدرت فهم امام موسی صدر در مسائل بسیاری که در آن زمان دیگران عاجز از فهم آنها بودند، عنوان کرد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به مسئله قدس اشاره کرد و این شهر را شهر مقدسی که خداوند به آن قداست بخشیده است توصیف کرد. وی با بیان این که ما سنگ‌ها را عبادت نمی‌کنیم بلکه معتقدیم این سرزمین محل نزول وحی است که ما می‌توانیم کلمه لاله‌الاله را در آن بالا برده و پرچم اسلام را در آن به اهتزاز در آوریم گفت: این مسئله مسئله همه امت اسلامی است و زمانی که امام موسی صدر وارد مسئله فلسطین شد، حاکمان عرب مسئله فلسطین را فراموش کرده بودند.

حجت الاسلام تسخیری نامیدن آخرین جمعه از ماه رمضان به نام قدس توسط امام خمینی را نشان از آینده بینی ایشان دانست که جهان اسلام متحمل مسئولیت خود در برابر مسائل مختلف می‌شود.

وی با اشاره به این که مقدس‌ترین زمان و مقدس‌ترین مکان برای مهم‌ترین مسئله جهان عرب انتخاب شده است تا نشانی از حقوق مظلومین باشد گفت: به همین دلیل مسئله قدس مسئله اسلام است و نه مسئله ایران به تنهایی.

وی در پایان سخنان خود افزود: بدانید که ما همچنان در خط امام خمینی که همواره در کنار حقایق قرار داشت، خواه در فلسطین و خواه در افغانستان، حرکت می‌کنیم.

هم‌اندیشی قدس در اندیشه امام موسی صدر به همت جمعیت امام صادق (ع) ویژه احیای میراث علمای جیل عامل و با همکاری مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و با حضور دکتر محمد مهدی تسخیری نماینده دبیرکل مجمع تقریب، قنادزاده به نمایندگی از رکن آبادی سفیر جمهوری اسلامی ایران، حسن البغدادی رئیس جمعیت امام صادق (ع) و عضو شورای مرکزی حزب الله و ماهر حمود امام جمعه مسجد قدس در لبنان برگزار شد.

در ابتدای این نشست شیخ بغدادی عضو شورای مرکزی حزب الله با بیان این که طبیعی است در روز قدس که به دعوت امام خمینی (ره) در آخرین جمعه ماه مبارک رمضان قرار داده شده است در انتظار قدرت‌های پنهان امت اسلامی باشیم تصریح کرد: بدون شک امروز قدس و مسجد الاقصی بیشترین جایگاه را در عملکرد و سخنان نخبگان و اندیشمندان به خود اختصاص داده است.

وی در سخنان خود به حضور امام موسی صدر در لبنان با هدف تکمیل راه سید شرف الدین و نزدیک بودن به مرزهایی که رژیم اشغالگر برای خود ایجاد کرده است و همچنین ایجاد پایگاهی برای جمع شدن آزادگان جهان، اشاره کرد و افزود: امام موسی صدر مشکل حقیقی را در طرح صهیونیستی که خواهان تکه تکه شدن امت اسلامی است می‌دید و همواره تاکید می‌کرد، فلسطین تنها مشکل ملت فلسطین نیست بلکه مشکل همه شما و مسئولیت شرعی و ملی شماست.

وی با بیان این که همه رهبران مفهوم واحدی را از استکبار و خطرات آن استنباط می‌کردند، گفت: از همین جا می‌توان دلیل اصرار صهیونیست‌ها به یهودی سازی قدس و تغییر نام‌ها و نشانه‌های آن را درک کرد زیرا آنها معتقدند قدس به معنای هویت اصلی مسلمانان است و از بین بردن آن به معنای از بین بردن این هویت است و امام موسی صدر و دیگر مجاهدان نیز در همین راه قربانی شدند و از همین جا بود که مقاومت شکل گرفت و به نوک پیکان مبارزه با صهیونیست تبدیل شد.

در ادامه این نشست شیخ ماهر حمود با اشاره به سخن امام صدر که می‌گفت ای ابا عمار شرافت قدس برتر از آن است که به دست غیر مومنان آزاد شود گفت: امام صدر این سخن را در شرایطی می‌گفت که فرهنگ اسلامی هیچ نماینده ای نداشت بلکه اندیشه چپ گرایانه و ارتباط با اردوگاه اشتراکی شرط مقاومت بود و یا حتی برخی الحاد را شرط آزاد سازی قدس می‌دانستند.

حمود خطاب به امام موسی صدر گفت: سخن تو مراحل زیادی را پیموده است و شاید نیم بیشتر راه را طی کرده است.

وی در ادامه با بیان این که امروز مقاومت با دین همراه شده است و پیروزی‌ها حاصل می‌شود که از جمله آنها عقب نشینی اسرائیل از غزه و پیروزی‌های بی‌دری در سال ۲۰۰۶ است گفت در لبنان نیز مقاومت اسلامی و زنان مجاهد توانستند پس از گذشت ۲۰ سال پیروزی سال ۲۰۰۶ را حاصل کنند و این نتیجه همراه شدن ایمان و مقاومت است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به نخستین سخنان امام در نامیدن آخرین جمعه ماه رمضان به نام روز قدس اشاره کرد و افزود: در این نام گذاری فلسفه‌ای وجود دارد زیرا بافضیلت‌ترین ماه‌ها، ماه رمضان است و با فضیلت‌ترین روزهای ماه رمضان دهه آخر آن است بنابراین همه مسلمانان در این مسئله تفاهم دارند که مقدس‌ترین روزها به مقدس‌ترین موضوعات اختصاص پیدا کند.

آینده روابط مصر و اسرائیل از نگاه فهمی هویدی اندیشمند مصری

مردم برای تغییر و تحول را به یاس تبدیل کرده بود، اما این انقلاب دوباره امید به تغییر و تحول و پیشرفت را به مردم مصر بازگرداند و هم اکنون حرکت برای توسعه و آبادانی کشور یک فریضه است.

امکان مصادره انقلاب مصر توسط آمریکا

این نویسنده سرشناس مصری مصادره انقلاب و تحریف آن توسط غرب به خصوص آمریکا را وارد دانست و گفت: این احتمالی غیرممکن نیست و چون در انقلاب جریان‌ها و نیروهای سیاسی مختلفی فعالیت می‌کنند و همه دارای یک دیدگاه واحد سیاسی نیستند، اگر چه ممکن است آنها در ابتدای انقلاب هدف واحدی به نام سرنگونی رژیم داشتند و به همین دلیل به نظر من مصادره یا تحریف انقلاب جزئی از روند انقلاب است که باید در برابر آن هوشیارانه عمل کرد.

وی بالا بردن سطح آگاهی مردم و جامعه را راه مقابله با ترندها و مصادره انقلاب دانست و تصریح کرد: من تاکید می‌کنم با این که احتمال مصادره یا تحریف انقلاب وجود دارد با این حال با توجه به ساختار مستحکم جامعه مدنی مصر و موسسات و دستگاه‌های مختلف دولتی و احزاب سیاسی و ملی‌اش می‌توان به مقابله با این ترندها شتافت و در حال حاضر نهادی که در مصر تصمیم‌گیرنده است شورای نظامی و نظامیان هستند، درحالی که جامعه نیز باید مصونیت‌های خود را بالا ببرد تا بتواند با این ترندها مقابله کند.

هویدی در پاسخ به سئوالی درباره مناسبات آینده ایران و مصر گفت: رابطه مصر با ایران بخشی از پرونده خارجی مصر را تشکیل می‌دهد که تاکنون گشوده نشده و دلیل این امر اوضاع داخلی است و تا زمانی که سران سابق مجازات نشده باشند و اوضاع داخلی از ثبات و استقرار برخوردار نشود، امکان پرداختن به سیاست خارجی و از جمله رابطه ایران و مصر نیست، این درحالی است که به نظر می‌رسد، باید در رابطه مصر با آمریکا و اسرائیل نیز تجدید نظر شود، به همین دلیل باید بر اوضاع داخلی فائق آمد تا بتوان درباره سیاست خارجی به شکلی مستقل تصمیم‌گیری کرد.

این اندیشمند برجسته مصری تغییرات در سیاست خارجه این کشور را منوط به برقراری ثبات اوضاع داخلی این کشور دانست و گفت: چون سیاست خارجی مصر تا زمان برقراری ثبات و استقرار داخلی واضح و عیان نیست و در این وضعیت مصر نمی‌تواند به مقابله با سیاست اسرائیل یا آمریکا بپردازد، اگر چه نیت خیری برای گشایش گذرگاه رفح وجود داشت اما فشارهای آمریکایی و اسرائیلی موجب عقب‌نشینی مصر از این موضع شدند و این نشان از این دارد تا زمانی که اوضاع داخلی مستقر و ثابت نشده باشد، نمی‌توان به سیاست خارجی پرداخت.

وی تصمیم‌گیرنده اصلی را مردم این کشور دانست و گفت: در نظر گرفتن اولویت هر یک از این دو بر دیگری بی‌معنا و مفهوم است، چون ما پیش از هر چیز نیاز دولت دموکراتیک داریم و پس از آن است که مردم تصمیم می‌گیرند که چه می‌خواهند و در حال حاضر سخن گفتن از هویت دینی درست نیست، اول باید دید آیا دموکراسی داریم یا خیر و در همین راستا اسلام هراسی نیز توجیه ناپذیر است چون اسلام جزئی جدایی‌ناپذیر از نیروهای سنتی و جریان‌های اسلامی است.

هویدی درباره نوع مناسبات آینده مصر با رژیم صهیونیستی و آمریکا ضمن مخالفت با استیلاي آمریکا و رژیم صهیونیستی بر منطقه تصریح کرد: ما مخالف اشغالگری اسرائیل در سرزمین‌های فلسطینی، عربی و یهودی سازی قدس شریف هستیم و این موضوعی کاملاً واضح و روشن است و نیازی به تبیین و توضیح آن نیست، اما آنچه مهم‌تر از آن می‌نماید، این است که چگونه این موضوعات و قضایا را پیش ببریم تا اهداف مورد نظر ما را محقق کند.

نویسنده و اندیشمند برجسته مصری رابطه با ایران را تا زمانی که سران رژیم سابق در رأس قدرت هستند، غیرممکن می‌داند. وی همچنین خواستار تجدید نظر در رابطه دولت جدید مصر با آمریکا و رژیم صهیونیستی شد.

فهمی هویدی اندیشمند مسلمان و نویسنده برجسته مصری معتقد است، دشمنان خارجی تمام تلاش خود را بکار بسته‌اند تا نگذارند، هیچ‌گاه نزدیکی مصر به ایران جامه عمل به خود بیوشد و از این طریق مانع شکل‌گیری مثلث قدرت ایران، مصر، ترکیه در منطقه شوند، چراکه بخوبی می‌دانند، تحقق این اتحاد موجب ثبات و استقرار منطقه و به تبع آن به خطر افتادن منافع کشورهای بیگانه در منطقه خواهد شد، به همین منظور وی تاکید می‌کند، جهت برقراری ثبات و استقرار منطقه‌ای اتحاد و ائتلاف این سه کشور امری ضروری است و در این میان نباید نقش آمریکا و رژیم صهیونیستی در ایجاد مانع برسر نزدیکی دو کشور ایران و مصر را نادیده گرفت.

فهمی هویدی در گفت‌وگو با فارس تاکید کرد که روابط ایران و مصر بخشی از پرونده خارجی انقلاب مصر است که با توجه به شرایط حاکم داخلی، امکان پرداختن به آن وجود ندارد و بی‌شک مهمترین هدف این پرونده بازنگری در روابط دو کشور براساس اهمیت استراتژیک هر یک از آنها در منطقه است، این درحالی است که به نظر می‌رسد، مصر باید در موضوع روابط خود با آمریکا و رژیم صهیونیستی نیز تجدید نظر کند.

این اندیشمند مصری همچنین نسبت به تلاش‌های آمریکا و کشورهای غربی جهت تحریف انقلاب و جلوگیری از تحقق استقلال در تصمیم‌گیری‌های سیاسی در مصر هشدار داد و خواستار توجه بیش از پیش ملت مصر به این توطئه‌ها شد و بنای جامعه‌ای مستقل با حضور جریان‌ها و تشکل‌های سیاسی در این راه را امری ضروری خواند.

وی در پاسخ به این سوال که تغییر و تحولات انقلاب مصر در چه مسیری در حال حرکت است و اینکه این انقلاب به اهداف مورد نظر خود رسیده است یا خیر گفت: آشکار است که این انقلاب موجب سرنگونی رژیم ظالمانه‌ای شد که ۳۰ سال بر مصر حکومت می‌کرد و بی‌شک سرنگونی این رژیم بازتاب‌هایی برجای خواهد گذاشت و این موضوع راحت و آسانی نیست، در واقع سر رژیم سابق کوبیده شده و این موضوع با محاکمه مبارک برهمه آشکار شد، اما پیکره آن هنوز جان دارد و از بین بردن پیکره نیازمند وقت و تدبیر است، چون سران و ارکان سابق رژیم در تمام موسسات و دستگاه‌های دولتی نفوذ کرده‌اند، از سوی دیگر در حال حاضر نمی‌توانیم بر مسائل و قضایای موجود حکم صادر کنیم چون میان تحقق اهداف و تلاش برای تحقق آنها تفاوت بسیار زیادی وجود دارد و این موضوعی است که به عینه مشاهده می‌کنیم در مصر در حال وقوع است و تصور می‌کنم انقلاب ایران نیز تمام این مراحل را پشت سر گذاشت و موفق شد، اهداف مورد نظر خود را محقق کند.

هویدی در پاسخ به این سؤال که مهمترین تغییراتی که در مصر پس از انقلاب بوقوع پیوسته چه بوده است افزود: دو موضوع بیش از هر چیز دیگری در جامعه مصر پس از انقلاب قابل ملاحظه است، اول این که شهروند مصری به این باور رسیده که توانسته کشور خود را بازپس گیرد و کسانی که ۳۰ سال کشور را ربوده و ثروت‌های آن را غارت می‌کردند، از قدرت برکنار شده‌اند و این که ملت با تمام توان شروع به بازسازی و نوسازی خرابی‌ها کرده است، در گذشته حکومت به تنهایی و خودسرانه عمل می‌کرد، اما اکنون جامعه به جای حکومت در حال حرکت است تا خود کنترل امور و اداره کشور را بدست گیرد، اما موضوع دوم این است که رژیم سابق تمام امیدهای

اهداف و راهکارهای وحدت اسلامی

اخوه بوده باشند. (مطهری، ج ۲، ۱۳۷۹، ص ۲۰۴)
جمهوری اسلامی، پای بست تفکرات وحدت بخش اسلامی؛

نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران که به دست رهبر کبیر انقلاب اسلامی به ثمر نشست، امروز بعد از گذشت سه دهه بر خود می بالد که توانسته راهبر و پیشگام یکپارچگی جهان اسلام شود.

امام خمینی (ره) همواره می فرمود: تفرقه از شیطان و وحدت کلمه و اتحاد از رحمان است. خلف صالح آن یگانه دوران، مقام معظم رهبری نیز بر تداوم این یکپارچگی و انسجام اصرار می ورزد و با راهکارهای ابتکاری خود بر استمرار انسجام مسلمانان صحنه می گذارد. بی تردید تفکرات استاد مطهری که به تعبیر مقام معظم رهبری از بزرگترین معماران بنای فکری نظام اسلامی به حساب می آیند (۱۳۷۲/۶۴) بر این پیشگامی قوت بیشتری بخشید. اینک برخی از راهکارهای عملی نظام اسلامی را در این باره مرور می کنیم.

۱- تدوین منشور وحدت اسلامی: مقام معظم رهبری در روزهای آغازین سال ۸۶ خطاب به کارگزاران نظام در خصوص تدوین منشور وحدت اسلامی فرمودند: علاج اصلی، داری اصلی برای امروز دنیای اسلام، داری اتحاد است. باید همه با هم متحد بشوند. علما و روشنفکران اسلام بنشینند و منشور وحدت اسلامی را تنظیم کنند. (۱۳۷۱/۸۶)

۲- شکل گیری نهادهای بین المللی اسلامی: الف- دارالتقریب مذاهب اسلامی؛ این مؤسسه می تواند با کوشش فقها، متکلمان و علمای اسلامی بر اشتراکات فقهی تکیه کند. شبهات را با صراحت و شفافیت کامل و به دور از تعصب بیان نماید که ریشه بسیاری از موضع گیری های تند افراطی در طرفداران هر یک از فرق، عدم آگاهی از یکدیگر است. شهید بزرگوار استاد مطهری بر این مطلب بسیار تاکید داشتند که برای حسن تفاهم باید محاسن شیعه بیان دهند. ب- تأسیس بنیاد تفسیر قرآن؛ با همکاری و همفکری مفسران و اندیشمندان شیعه و سنی و به منظور ارائه تفاسیر معتبر و مورد قبول فرق اسلامی با تکیه بر مشترکات مذاهب اسلامی می توان بنیادهای علمی قرآن تأسیس نمود.

ج- تأسیس دانشگاه ها و حوزه های علمی مشترک؛ برخی از متفکران و پیشگامان این تفکر عبارتند از: ۱- سید جمال الدین اسدآبادی؛ این شخصیت اندیشمند معتقد بود که عظمت و پیشرفت مسلمانان بر اثر وحدت و اتحاد بوده است و شکست و عقب ماندگی آنان نتیجه تفرقه و تشتت آنان ۲- آیت الله بروجردی؛ استاد مطهری درباره ایشان می فرمود: «معلم له را نباید گفت نسبت به این مسئله علاقه مند بود. بلکه باید گفت عاشق و دلپاخته این موضوع بود و مرغ دلش برای این موضوع پر می زد... در حادثه ای که منجر به فوت ایشان شد بعد از حمله قلبی اول که به هوش آمدند موضوع وحدت اسلامی را طرح می کنند و می گویند من آرزوها در این زمینه داشتم. (مطهری، ج ۲۰، ۱۳۸۵، ص ۱۵۵) - ۳- امام خمینی (ره)؛ از بزرگترین اندیشه های امام امت، اقتدار و شوکت

۲- تأسی به سیره نبوی و معصومین علیهم السلام: سیره پیامبر (ص) در ایجاد اخوت میان مسلمین و سیره علی (ع) در صدر اسلام بهترین دلیل است. (مطهری، ج ۷، ۱۳۸۲، ص ۴۱۹)
 امامان شیعی نیز که از اصل شجره نبوت و وارثان بر حق پیامبر اکرم (ص) می باشند در جهت حفظ اسلام و جلوگیری از نفوذ دشمنان توصیه به همبستگی و اتحاد می کردند. شهید مطهری در این باره می فرماید:
 «در خطبه های زیادی علی (ع) می خواهد نیروهای متفرق و از هم پاشیده مسلمانان را از نو جمع کند و وحدت ببخشد...» (مطهری، ج ۷، ۱۳۸۲، ص ۴۱۹)

۳- تداوم فرهنگ سازی: از مهم ترین مسائل در جهت شکل گیری اتحاد اسلامی، فرهنگ سازی می باشد. در نظرگاه شهید مطهری، آیت الله بروجردی در بعد فرهنگ سازی فعالیت چشمگیری انجام دادند و مبلغان زیادی به کشورهای اسلامی در این رابطه فرستادند. ایشان می فرماید: از گام های برجسته ای که در زمان معظم له و به وسیله ایشان برداشته شد اعزام مبلغ و نماینده مذهبی به کشورهای خارجی بود... و قدر مسلم این است که از طرف جامعه شیعه تا چند سال پیش هیچ گونه اقدامی به هیچ شکلی نشده بود... اگر نسبت به گذشته خودمان بسنجیم که حتی فکر این کارها در دماغ ما راه نداشت، خواهیم دید که چه اقدام برجسته ای به وسیله معظم له صورت گرفته است. فریضه دمه همه ما شیعیان است که این برنامه را تقویت و تکمیل کنیم و توسعه دهیم. (مطهری، ج ۲۰، ۱۳۸۵، ص ۱۵۶)

۴- بزرگداشت شعایر دینی در جهت وحدت بخشی: توجه ویژه به شعایر اسلامی و اعیاد مذهبی همچون ولادت پیامبر اکرم (ص) و سایر ایام الله می تواند اتحاد مسلمین را افزایش دهد. از جمله این شعایر، کنگره عظیم و جهانی حج می باشد که ملت های مسلمان فارغ از هر نوع نژاد، رنگ، قومیت و مذهب به عشق زیارت خانه خدا در جهت تمرین عملی بندگی، راه های طولانی را طی نموده و زیباترین صحنه های همراهی و همدلی و وحدت را به رخ جهانیان می کشانند. از همه اجتماعات اسلامی مهم تر و متنوع تر، برنامه حج است که بحق آن را کنگره عمومی اسلامی نام نهاده اند. بر هر کسی واجب است اگر توانایی داشته باشد.

لا اقل در عمر یک بار در این اجتماع عظیم شرکت کند. همه مسلمانان باید در زمان معینی و روزهای معینی، اعمال معینی را انجام دهند. همه باید یک نوع لباس در آن ایام بپوشند، یک نوع سخن به زبان آورند. چه خوب گفته است علامه کاشف الغطاء: «بنی الاسلام علی کلمتین؛ کلمه التوحید و توحید الکلمه». (مطهری، ج ۲، ۱۳۷۹، ص ۲۱۱)

۵- افزایش شناخت و درک متقابل از یکدیگر: یکی از ابتلائات مسلمین این است که گذشته از اینکه از لحاظ پاره ای از معتقدات، تفرق و تشتت پیدا کرده اند و مذهب ها و فرقه ها در میان آنها پیدا شده است، دچار سوء تفاهمات زیادی نسبت به یکدیگر می باشند. یعنی گذشته از پاره ای اختلافات عقیده ای، دچار توهمات بیجای بسیاری درباره یکدیگر می باشند. در گذشته و حاضر، آتش افروزانی بوده و هستند که کوششان بر این بوده و هست که بر بدبینی های مسلمین نسبت به یکدیگر بیفزایند، تهدیدی که از ناحیه سوء تفاهمات بیجا و خوب درک نکردن یکدیگر متوجه مسلمین است، بیش از آن است که از ناحیه اختلافات مذهبی متوجه آنهاست. (مطهری، ج ۲، ۱۳۷۹، ص ۲۰۴)
 مسلمانان از نظر اختلافات مذهبی طوری نیستند که نتوانند با یکدیگر برادر و مصداق انما المؤمنون

یکی از آرمان های بلند نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، شکل گیری انسجام و اتحاد اسلامی و یکپارچگی و وحدت مسلمین جهان می باشد. رسالتی که همواره متفکران و اندیشمندان جهان اسلام با تأسی به پیامبر خوبی ها و مهربانی ها بر آن پای فشرده اند.

در میان این مشعلداران وحدت، بی تردید، شهید بزرگوار علامه مطهری از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد. این مقاله می کوشد ابعادی از پیشگامی این اسلام شناس بزرگ در خصوص وحدت مسلمانان را تبیین نماید. بی تردید آشنایی با فعالیت ها و خدمات این متکلم بزرگ اسلامی در خصوص تحقق وحدت، عزم ما را در تأسی به راه آن بزرگوار، دو چندان خواهد نمود. با درود و سلام به ارواح طیبه همه شهیدان، امام شهیدان و معلم شهید، استاد مطهری؛

وحدت:
 وحدت و اتحاد به معنی وفاق کلی و عمومی و یگانگی و پرهیز از جدایی می باشد. وحدت و یکپارچگی انسان ها از اهداف مهم و بنیادین قرآن می باشد که بارها مورد عنایت قرار گرفته است. همچون در آیات:

كان الناس امة واحدة (بقره، ۲۱۳). وجعل بینکم موده ورحمة (روم، ۲۱)

انما المؤمنون اخوه. (حجرات، ۱۰). واعتصموا بحبل الله جميعاً ولا تفرقوا (آل عمران، ۱۰۳)

همچنین در روایات نیز بر این مسئله مهم تاکید شده است همچون احادیث:

من فارق الجماعة مات ميتة جاهلیة (نهج الفصاحة، ج ۲۸۵۵)

فان يدالله مع الجماعة و اياکم و الفرقه (نهج البلاغه، خطبه، ۱۲۷)

علیکم بالتواصل و التبادل و ایاکم و التداور و التقاطع (نهج البلاغه، نامه ۴۷)
لزوم وحدت:

در سراسر دنیا هیچ مسلمانی یافت نمی شود که به اهمیت وحدت در شرایط کنونی نگاه مثبت نداشته باشد. امروز حیلها و نقشه های دشمنان بر مردم مسلمان دنیا روشن شده است. امام امت می فرمود: اگر ملت های مسلمان با هم برادر باشند هیچ آسیبی بر اینها واقع نمی شود و هیچ یک از ابر قدرت ها، قدرت اینکه تجاوز به آنها نکنند، ندارند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۵/۵۹)

بزرگانی دیگر همچون استاد مطهری بر این امر تاکید کرده و می فرمودند: اسلام وحدت مسلمین را خواسته است. (مطهری، ج ۷، ۱۳۸۲، ص ۴۱۳)

اهداف طرح وحدت اسلامی:
 شهید مطهری در این باره می فرماید: اسلام وحدت مسلمین را خواسته است. اکنون باید ببینیم که این وحدت مستلزم این است که همه مسلمین از یک مذهب پیروی کنند... یا آن چیزی که مانع وحدت است بیشتر سوء تفاهم هایی است که با یکدیگر دارند؛ به عقیده ما دومی است برای اینکه معبود همه یکی است، قبله هم یکی است، ماه رمضان و روزه همه یکی است. همه یک جور نماز می خوانیم، یک جور زکات می دهیم... (مطهری، ج ۷، ۱۳۸۲، ص ۴۱۳)

از کلام استاد مطهری می توان استفاده نمود که هدف از طرح وحدت اسلامی عزت و سربلندی اسلام و امت اسلامی است.

راهکارهای وحدت اسلامی:
 ۱- بازگشت به قرآن: سه چیز است که در درجه اول می تواند مسلمین را به هم مرتبط کند، قرآن و... قرآن به عنوان کتاب آسمانی، عزیزترین کتاب اسلامی (از ملاک ها و معیارهای وحدت اسلامی است). (مطهری، ج ۷، ۱۳۸۲، ص ۴۱۸)

آیت الله سلیمانی رئیس شورای

حوزه های علمیه سیستان و

بلوچستان شد

طی حکمی از سوی آیت الله مقتدایی مدیر حوزه های علمیه کشور آیت الله عباسعلی سلیمانی نماینده ولی فقیه در سیستان و بلوچستان و امام جمعه زاهدان به عنوان رئیس شورای حوزه های علمیه این استان منصوب شد.

در احکام جداگانه ای حجج اسلام سید کاظم طباطبایی امام جمعه زابل، «عظیم بامری امام جمعه دلگان و محمدجواد عبداللهی امام جمعه ایرانشهر به عنوان اعضای شورای مرکزی حوزه های علمیه سیستان و بلوچستان معرفی شدند.

حجج اسلام حمید مؤذن مدیر حوزه علمیه امام صادق (ع) و رضا ایمانی خواه مدیر حوزه علمیه سیستان و بلوچستان نیز به عنوان دیگر اعضای این شورا منصوب شدند.

همچنین مسئولیت حجت الاسلام رضا ایمانی خواه به عنوان مدیر حوزه های علمیه سیستان و بلوچستان برای یک سال دیگر تمدید شد.

گفتنی است، مهمترین وظیفه این شورا نظارت بر عملکرد حوزه های علمیه سیستان و بلوچستان و سیاست گذاری در امور این نهاد دینی و مذهبی است.

بر اساس راهبرد جدید حوزه های علمیه کشور، امور حوزه ها با انسجام و کیفیت بهتری پیگیری و انجام می شود.

نشر مجموعه آثار آیت الله طالقانی در نکوداشت یکصد سالگی

شناخت نامه ابوذر

فرهنگ لغات و اصلاحات و سازماندهی مجدد آن بر اساس صفحه بندی جدید. لازم به ذکر است جلد اول این تفسیر شامل سوره های حمد و بقره، جلد دوم سوره های آل عمران و نساء و جلد سوم جزء سی ام قرآن است. این مجموعه ارزشمند و نفیس توسط مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر و معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران چاپ و به بازار نشر عرضه شده است.

محمد علیکرمی

معرفی کتاب

نقش بهائیت در فتنه ۱۳۸۸

یکی از عناصر تشکیل دهنده فتنه، بهائیت وابسته به اسرائیل آمریکا بود. بهائیان با اینکه مدعی هستند در امور سیاسی دخالت نمی کنند، اما در هر حرکتی که خیانت به جمهوری اسلامی ایران باشد، فعالانه شرکت می جویند، چنان که بارها در جاسوسی به نفع اسرائیل آشکارا به ملت مسلمان ایران خیانت کرده اند. دستگیری عده ای از بهائیان در جریان فتنه ۸۸ خصوصاً در آشوب های عاشورا عمق فتنه و دخالت بیگانگان را آشکار می کند. این اثر گوشه هایی از اعترافات عناصر بهائی را منتشر می کند تا منبع مستندی برای اهل تحقیق قرار گیرد. این کتاب توسط مرکز اسناد انقلاب اسلامی به چاپ رسیده است.

مجموعه سایت های مرکز:

سایت مرکز بررسی های اسلامی

www.iscq.ir

سایت استاد خسروشاهی

www.khosroshahi.org

سایت سید جمال الدین اسدآبادی:

www.moslehashargh.com

بعث

نشریه مرکز بررسی های اسلامی دو هفته نامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

صاحب امتیاز و مدیرمسئول:

سید هادی خسروشاهی

سردبیر:

سید محمود خسروشاهی

دفتر مرکزی:

قم: خیابان شهدا (صفاخانه) نبش ممتاز

تلفن: ۷۷۴۱۴۲۳

صندوق پستی: ۱۳۶

چاپ: مینایی

پست الکترونیکی:

Besatonline@gmail.com

شده، آنگاه مسلک های اقتصادی و اجتماعی و سیاسی از آن پدید آمده چنان که پیش از توجه به قوانین و اعتباریات، احساس به این علاقه و حق را در غریزه حیوانات و فطرت ساده انسان مشاهده می کنیم. مرحوم طالقانی اجتماع و اقتصاد اسلامی را غیر علمی ندانسته و می افزاید: چون اسلام ناظر به واقعیات قوا و استعدادهای بشری است از این نظر همین انسان با ترکیب خاصی که دارد سازنده و پدید آورنده اجتماع و اقتصاد و تاریخ است و این قوا و استعدادها چنان با هم پیوسته و ترکیب یافته که هر یک را جداگانه نمی تواند مورد نظر قرار داد و اثر آن را مجزا پنداشت، چنانکه هر فردی خود خواسته های مادی را با حفظ ارزش های معنوی و انسانی می جوید و به عکس. از این جهت نظریات و قوانین اسلامی متکی بر فرضیات علمی و جدا از خواست های انسانی نیست.

در باب تربیت حقیقی می نویسند: بزرگ ترین منابع ثروت هر کشوری افراد آن است در صورتی که رشد و تربیت حقیقی داشته باشند یعنی قوا و غرایزشان درست و به موقع کار کند. اگر جامعه ای دارای چنین افرادی شد هر سعادت و خوشی را دارد چون همه اینها اثر انسان است، یعنی انسان معتدل، انسان رشید، انسان متشخص و اگر در جامعه ای چنین افراد کم و در اقلیت بودند آن جامعه از حقوق حقه و احراز منابع ثروت معنوی و مادی محروم است. ابوذر زمان در آخرین نماز جمعه خود در موضوع شهادت می گوید: شهدا دائماً الهام بخشند، شهدا در قلوب همه مردم زنده هستند، شهدا در نزد خدا پایدار و زنده هستند، این تحول و این انقلاب شهادت، که یک انسان آلوده و ساقط را یک مرتبه بالا می برد این خاصیت شهادت است. همان جوان، زن و مرد که دائماً در اندیشه تأمین لذات و شهوات مادی است، یک مرتبه از جا کنده می شود وقتی که به میدان شهادت آمد، وقتی که دیدش وسیع شد، این انسان چنان اوج می گیرد که همه فرائض را به جامی گذارد، یک انسان ساقط شهوانی و گرفتار غرائز می شود، یکی انسان عالیقدری که پر و بال می گشاید و به طرف خدا حرکت می کند و مردمی را دنبال خود می کشد. این خاصیت شهادت است. مجلدات بعدی این مجموعه آثار شامل تفسیر قرآن آیت الله طالقانی با نام پرتوی از قرآن است.

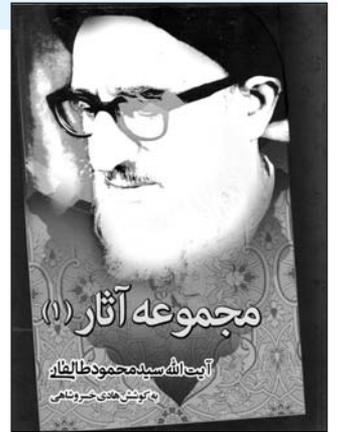
یکی از ویژگی های این چاپ پرتوی از قرآن اعمال و ویرایش و حروفچینی یکسان است. دیگر محاسن این چاپ عبارتند از: اصلاح غلط های چاپی فراوان که در نسخه های قبلی رخ داده بود. اعراب گذاری و تغییر فونت تمامی آیات و تفاوت آن با فونت متن برای مشخص شدن آیات. یکسان سازی ارجاع به آیات، تصحیح آدرس آیات، تصحیح اغلاط و اشتباهات راه یافته به متن آیات و همچنین تصحیح

عرصه فرهنگی نیز دست به مجاهده زد و با تولید فکر سعی کرد به سهم خود خلأ فکری جریانات مذهبی و جوانان انقلابی را پر کند. حقانی در ادامه می نویسد: مروری بر این مجموعه و دیگر آثار آیت الله طالقانی نشان دهنده روح متعالی و جست و جوگر آن عزیز از دست رفته است که دغدغه احیای قدرت اسلام و مسلمین را آرزو داشت. این مجموعه شامل مباحثی چون گفتارهای دینی، اجتماعی، اخلاقی، فلسفی و تربیتی در انتظار ظهور حضرت مهدی (عج)، مسئولیت انسان نسبت به خود طبیعت، غریزه، فطرت، ممیزات مکتب اسلام، قرآن جاویدان، لاک پشتی در دخمه ای، فطرت و تولید، شهادت و شورا، قیام مردم به قسط، روش و هدف انبیا، حرکت ایثار و مقاومت، استفاده از آهن برای تحقق قسط، آیه حجاب، اسلام و مالکیت، اقتصاد و در پرتو ایمان و اعتقاد، پایه های اقتصادی اسلام و ریشه های احکام آن، پول و مشکلات و اقتصادی ناشی از آن، ممیزات و مشخصات اقتصاد اسلامی و اختلاف و امتیاز طبقات و منشأهای آن است. مرحوم آیت الله طالقانی در باب انتظار ظهور می آورند: اسلام که دین ابدی است پایه عقاید و احکام آن بر فطرت است. انتظار ظهور دولت حق و اجرای قوانین حکیمانه میان بشر و پیدایش شخصیت مقتدری که پناه همه مردم باشد مثل همه تمایلات از خواست های درونی انسان است، به یقین چنین روزی در پیش است، هر قدر اشتباه قائلین سیاسی و نواقص نقشه های اجتماعی و اقتصادی واضح تر می شود، امید بشر از آنها منقطع تر شده و توجه به آتیه درخشان، آینده بهتر و دنیای نوین، قوی تر می شود.

ایشان در باب هدف غایی رسالت می فرمایند: نتیجه و علت غایی ارسال رسل با بینات و میزان و کتاب چیست؟ هدف غایی رسالت قیام مردم است. اولاً معلوم می شود مردمی که میزان ندارند، کتاب ندارند، اصول ندارند، نمی توانند قیام کنند. یعنی چه قیام کنند، همه مردم دو پا راه می روند ولی دو پا هستند که واژگون راه می روند. دارد حرکت می کنند! یعنی آنچه حرکت می کند از شکم به پایین است، محرکشان محرک حیوانی است. طاغوت ها، قدرت های باطل، نظامات ضد انسان و ضد خلقت و ضد خلق همین را می خواهند که از مردم فقط چند متر روده و معده و اسافل اعضایشان کار بکنند، نه مغزشان. طالقانی در باب مالکیت می آورد: از یک سو قدرت و تصرف و نیازمندی، از سوی دیگر سودبخشی موجودات رابطه و علاقه مالکیت را پدید آورده با این رابطه مالکیت اختیار و حق تصرف نسبت به چیزی است که در تصرف آمده. بنابراین اصل مالکیت پیش از آنکه موضوع قانونی و اعتباری باشد اصل فطری و نفسانیت، پس از آن منشأ احکام حقوقی

قلبی و عبادت بوده؟ اگر چنین بوده راه آشتی باز بود؛ مرزی برای مردم معین می کردند که در هنگام عبادت و دعا به خدا روی آرند و در اطاعت و فرمانبری از آنها (حکام) پیروی کنند! با این قرارداد و مرز، نه نمرود ابراهیم را به آتش می افکند و نه فرعون با موسی به کشمکش بر می خاست و نه پادشاه رم برای کشتن عیسی اقدام می کرد و نه نرون مسیحیان را با آتش می سوزاند و نه کسری و قیصر با دعوت اسلام به جنگ بر می خاستند. پس تنها دعوت پیامبران توحید در ذات و توحید در عبادت نبوده. توحید در ذات و در عبادت مقدمه و پایه فکری و عملی بوده برای توحید در اطاعت. در جای دیگر می فرمایند: از این بیان کوتاه هدف و مقصد اثباتی دین واضح می شود. در جهت مقابل حکومت طاغوت (خونسردی و استبداد) است؛ و اساس مبارزه نفی با شرک و بت پرستی همین است. چون مستبد اگر میدان یافت خود مدعی فرمانفرمایی و خدایی است و اگر بلاواسطه نتوانست مردم را به عبادت و اطاعت بخواند سنگ و چوب و مجسمه... را که خدای بی اراده و وسیله انصراف و در وهم نگاه داشتن خلق است جلو راه مردم می گذارد. آیت الله طالقانی در بخشی از مقاله قائد معنوی مسلمانان دنیا، امام حسین (ع) را اینگونه توصیف می کند: فرمانده و قائد معنوی مسلمانان دنیا همیشه حسین است. نام او، اقدام او، سخنان او، قبر او، زندگی، غیرت و ایمان می بخشد. حسین پس از ابراهیم خلیل و رسول اکرم سوم کسی است که از خانه خدا، در راه خدا، برای نجات خلق و اصلاح حال مردم و در راه رضای خدا قیام کرد، پس همیشه با برکت بوده و همیشه با برکت است. تبریک حقیقی سزاوار مقدم و میلاد مبارک او است. خداوند برکات او را بیشتر مضمول حال ما گرداند.

کلام ابوذر زمان در باره نهج البلاغه هم شنیدنی است آنجا که می گوید: با مطالعه نهج البلاغه و دقت در صفحات این کتاب، گاه علی (ع) را مشاهده می کنید که به چشمان درخشان و قیافه روشن و نورانی در بالای منبر کوفه به موعظه و نصیحت مردم مشغول است. در جای دیگر امیرالمؤمنین را در پرده تاریک شب می نگرید که در حالی که ارکان طبیعت آرام گرفته و مردم یکسره به خواب رفته اند رو به آسمان ایستاده و با خدای خود در راز و نیاز است. در قسمت های دیگر این کتاب، داماد پیغمبر را ملاحظه می کنید که لباس جنگ در بر کرده و شمشیری چون شعله آتش در دست دارد. در مقدمه مجموعه آثار شماره ۲ که به کوشش موسی فقیه حقانی مهیا شده، آمده است: ابوذر زمان، آیت الله سید محمود طالقانی در زمره برجسته ترین شخصیت های دخیل در انقلاب اسلامی است که ضمن مجاهدت و مبارزه سیاسی علیه استبداد پهلوی و استعمار و استکبار غربی در

در اسفند ماه ۱۳۸۹ و همزمان با یکصدمین سال تولد مجاهد نستوه و ابوذر زمان مرحوم آیت الله سید محمود طالقانی از سوی کنگره بزرگداشت ایشان مجموعه آثار منقح و مصحح شده حضرتشان به شکلی جدید و در قالب پنج جلد منتشر شد. جلد اول که با نام مجموعه آثار آیت الله سید محمود طالقانی در ۲۲۴ صفحه و به کوشش محقق برجسته حجت الاسلام والمسلمین سید هادی خسروشاهی به زیور طبع آراسته گردیده شامل مقالات و آثار ایشان تا قبل از سال ۱۳۵۷ بوده و مباحثی چون بعثت و انقلاب توحیدی، آینده بشریت، روش های هدایتی قرآن، خاتمیت و اجتهاد، جهاد و شهادت، عید قربان، نظر اسلام درباره مالکیت، استبداد و مشروطیت و ریشه شاه پرستی، تحقیقی درباره انجیل برنابا، مشاهداتی از زنجان بعد از فرقه دمورات، مؤتمر اسلامی و اوضاع تاریک قرون وسطی را در بر می گیرد.

ایشان در باب توحید اسلامی می نویسند: اسلام از جهت دعوت، نخست مردم را به فطرت می خواند که بگوید: لا اله الا الله یعنی این راز فطرت را اعلام کنید و متذکر آن شوید. برای این دعوت در آغاز دلیل و برهان فلسفی نیارود و تنها تذکرات فطری می داد تا ادراک فطری برانگیخته شود و تاریکی تقلید و اوهام را از درون بزداید. در ادامه می افزاید: پس توحید اسلامی انقلاب و تحولی است که از فطرت و ضمیر انسانی آغاز می شود و نقطه مرکزی فطرت را به صورت نیروی فعالی در می آورد، همه استعدادهای عقلی و نفسانی را بر می انگیزد. قدرت تفکر و جهان بینی در عقل، فضایل اخلاقی در نفس و اعمال منظم و شایسته از اعضای بدن همه دایره های نورانی و امواج توحید است که از مبدأ وجدان و فطرت پدید می آید آنگاه روابط زندگی و نظام اجتماعی را فرا می گیرد و همه را به جنبش و حرکت انداخته با قانون عمومی تکامل و نظام کلی جهان هماهنگ می سازد و افراد اجتماعی را از سقوط و تلاشی، ننگ می دارد و به سوی بقا پیش می برد. این حقیقت فلاح است که: قولوا لا اله الا الله تفلحوا ایشان در مقدمه خود بر تنبیه الامه و تنزیه المله میرزای نائینی می نویسند: آیا مقصود از این دعوت که همه پیامبران در آن متفق و هماهنگ بودند (و روشن ترین برهان راستی پیامبران همین است) تنها عقیده